

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
УРЫССУ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

№ 28

Иске Урыссу ав.

10 ноябрь 2023 ел

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы
«Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында

Россия Федерациясе Конституциясе, 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон, 2005 елның 21 июлдәге «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында»гы 97-ФЗ санлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Конституциясе, 2004 елның 28 июлдәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставыны таянып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының 2023 елның 1 ноябрдәге «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл жирлеге Советы карары проекты буенча гавами тыңлаулар беркетмәсен исәпкә алып, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының 2023 елның 1 ноябрдәге «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында» Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл жирлеге советы карары проекты буенча гавами тыңлаулар нәтижәләре буенча, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын кабул итәргә.

2. 2005 елның 21 июлдәге «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвенә алу турында»гы 97-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән тәртиптә муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын теркәргә.

3. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын һәм «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставын Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге уставында каралган тәртиптә әлеге карарны рәсми бастырып чыгаруны (халыкка житкерүне) муниципаль берәмлек уставларын теркәү өлкәсендә вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы территорияль органынан кәргән көннән соң 7 эш көненнән дә соңга калмыйча тәэмин итәргә.

4. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы һәм әлеге карарның 3 пункттында каралган тәртиптә аларны рәсми бастырып чыгарганнан (халыкка житкәргәннән) соң үз көченә керә.

5. Әлеге карар үз көченә кәргән мизгелдән һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге уставынан үз көчләрен югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының 2019 елның 17 июлдәге «Урыссу авыл жирлеге»

муниципаль берәмлеге Уставын кабул итү турында»гы 7 санлы Урыссу авыл җирлеге Советы карары;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы, Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының Татарстан Республикасы буенча идарәсе тарафыннан теркәлгән Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының 2019 елның 7 августындагы RU дәүләт теркәве № 165433102019001;

- Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының 2019 елның 14 октябрэндәге «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»гы 11 санлы Урыссу авыл җирлеге Советы карары.

6. Әлеге карарны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат порталында <http://pravo.tatarstan.ru/>, адресы буенча, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл җирлеге торак пунктлары территориясендә түбәндәге адрес буенча махсус мәгълүмат стендларында халыкка җиткерергә: Иске Урыссу авылы, Совет урамы, 16в йорт, административ бина; Байлар авылы, Тукай ур., 41 йорт, мәдәният йорты бинасы; Какылы-Күл авылы, Елга урамы, 19А йорт, мәдәният йорты бинасы, Исмәт тимер юл разъезды, Болын урамы, 2 йорт, мәгълүмат стенды; Аксакүл бистәсе, Урман урамы, 1 йорт, мәгълүмат стенды, шулай ук «Бердәм дәүләти һәм муниципаль хезмәтләр (функцияләр) порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасында һәм «Рәсми Татарстан» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә <http://jutaza.tatarstan.ru>.

7. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

8. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Урыссу авыл җирлеге башлыгы

Ф.Г.Әминова

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы
Урыссу авыл җирлеге Советының 2023 елның 10
ноябреннән 28 санлы карарына кушымта

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Урыссу авыл җирлеге Советының
_____ санлы карары белән
кабул ителгән

Совет рәисе, Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Урыссу авыл җирлеге башлыгы
_____ Ф.Г.Әминова

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
“УРЫССУ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ”
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕК
УСТАВЫ**

Иске Урыссу ав.
2023 ел

I бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 маддә. Авыл җирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә авыл җирлеге статусы бирелгән.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге. Кыскача варианты «Урыссу авыл җирлеге» (алга таба торак пункт).
3. «Урыссу авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге составына керә.

2 маддә. Торак пунктның территорияль төзелеше

1. Торак пункт территориясе составына Иске Урыссу авылы, Байлар авылы, Какылы-Күл авылы, Исмәт тимер юл разъезды, Акса-Күл бистәсе керә.
2. Урыссу торак пункты авыл җирлегенә административ үзәге булып тора.
3. Торак пункт чикләре Татарстан Республикасының 2005 елның 31 гыйнварындагы «Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турындагы 46-ТРЗ санлы Законы белән билгеләнгән.
4. Торак пункт территориясе составына милек формасына һәм максатчан билгеләнешенә карамастан җирләр керә.
5. Торак пункт чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

3 маддә. Торак пунктның рәсми символлары

1. Торак пункт тарихи, мәдәни, милли һәм башка җирле традицияләренә һәм үзенчәлекләренә чагылдырган рәсми символлар урнаштырырга хокуклы.
2. Торак пункт гербынан тыш, аның рәсми символлары буларак федераль закон нигезендә башка символлар да каралырга мөмкин.
3. Рәсми символларның тасвирламасы, аларны куллану тәртибе федераль законнарда һәм геральдик Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә торак пункт Советы тарафыннан расланган Торак пункт символлары турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4 маддә. Гражданның җирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Җирле үзидарә Россия Федерациясе гражданны (алга таба гражданны) тарафыннан җирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан – туры ихтыяр белдерүнең башка формаларында катнашу, шулай ук өлеге Уставта каралган сайлап куелган һәм башка җирле үзидарә органнары аша башкарыла.
2. Гражданны җирле үзидарәне турыдан-туры да, үз вәкилләре аша да, җенесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, милек һәм вазифа хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, иҗтимагый берләшмәләргә каравына карамастан, тигез хокукларга ия.
Торак пункт территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданны җирле үзидарә гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләренә һәм федераль законнарда ярашлы хокукларга ия.
3. Гражданны җирле үзидарә органнарына һәм җирле үзидарә вазифаи затларына турыдан-туры мөрәҗәгать итәргә, җирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүмат алырга хокуклы.
4. Җирлекнең җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылышлы документлар һәм материаллар

белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, әгәр законда башкасы каралмаган булса, жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында гражданның башка тулы һәм ышанычлы мәгълүмат алу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

5. Жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка даими рәвештә торак пунктны һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт эше, торак-коммуналь хужалык, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөптөрөн үстерү, социаль ташламалар турында хәбәр итәләр, 2009 елның 09 февралендәге «Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мәгълүматка керүне тәэмин итү турында»гы 8-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә жәмәгать тәртибен һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне саклау торышы.

6. Гражданның хокукларын, ирекләрен бозсалар, жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының карарларын, гамәлләрен (гамәлсезлеген) судта бәхәсләшәргә хокуклы.

5 маддә. Жирле үзидарәнең хокукий нигезе

1. Жирлекнең жирле үзидарә хокукий нигезен халыкара хокукның гомум танылган принципнары һәм нормалары, Россия Федерациясенә халыкара килешүләре, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституцион законнар, 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон, аларга ярашлы рәвештә Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актнары (Россия Федерациясе Президентның указнары һәм боерыкнары, Россия Федерациясе Хөкүмәтә карарнары һәм боерыкнары, федераль башкарма хакимият органнарының башка норматив хокукий актнары), Татарстан Республикасы Конституциясе, 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукий актнары, жирлек уставы, жирле референдумнарда һәм гражданның җыеннарында кабул ителгән карарлар һәм башка муниципаль хокукий актлар.

6 маддә. Жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты, жирлекнең Контроль-хисап органы, законнарда ярашлы рәвештә төзелә торган башка жирле үзидарә органнары керә.

2. Жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү өлегә уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

7 маддә. Жирле әһәмияттәге торак пункт мәсьәләләре

1. Авыл жирлегенәң жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерү;

3) жирлекнең муниципаль милкендә булган милеккә ия булу, файдалану һәм аның белән идарә итү;

4) торак пунктлар чикләрендә янгын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәэмин итү;

5) торак пунктта яшәүчеләрне элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

6) ял оештыру һәм авыл халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру;

7) Жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыру;

8) торак пунктның архив фондларын формалаштыру;

9) жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен үтәү, инвалидлар өчен социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларына һәм күрсәтелә торган хезмәтләргә ирешү мөмкинлеген тәэмин итү таләпләрен үтәү, жирлек территориясен күрсәтелгән Кагыйдәләргә ярашлы төзекләндерүне оештыру;

10) адреслашу объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл чөлтәре элементларына исемнәр бирү (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль-ара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), торак пункт чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, юкка чыгару, мөһлүмәтны Дәүләт адреслы реестрлар;

11) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

12) торак пунктта балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

14) каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау буенча эшчәнлекне оештыруда катнашу;

15) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм жирләү урыннарын тоту;

16) торак пункт чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

17) торак пунктлар чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген;

18) торак пункт территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) авыл жирлегендә яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына иреккә керүен тәэмин итү;

20) Россия Федерациясенең гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелешне сүтү турында карар, үз белдеге белән төзелешне сүтү яисә аны рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларына, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә, территорияне планлаштыру буенча документациягә, яисә капитал төзелеш объектлары параметрларына федераль законнар белән билгеләнгән мәжбүри таләпләргә туры китерү турында Карар кабул итү законнар белән.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенәң жирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирлек бюджетыннан «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетна бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү буенча үз вәкаләтләренәң бер өлешен аларга тапшыру турында килешү төзәргә хокукы.

Күрсәтелгән килешүләр билгеле бер вакытка төзелергә, аларның гамәлдә булу нигезләрен һәм туктатылу тәртибен билгеләүче нигезләмәләренә, шул исәптән вакытыннан алда, тапшырыла торган вәкаләтләренә гамәлгә ашыру өчен кирәкле бюджетара трансфертларның әлеге өлешендә күрсәтелгән еллык күләмән билгеләү тәртибен үз эченә алырга, шулай ук килешүләренә үтәмәгән өчен финанс санкцияләрен күздә тотарга тиеш. Килешүләр төзү тәртибе җирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8 мaddә. Җирле үзидарә органнарының җирле әһәмияттәге мәсьәләләргә карамаган мәсьәләләренә хәл итүгә хокуклары

1. Җирле үзидарә органнары:

1) торак пункт музейларын булдыру;

2) торак пунктта нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкару;

3) опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруда катнашу;

4) торак пункт территориясендә җирле милли-мәдәни автономияләренә хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясә халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм торак пункт территориясендә миллиәтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәгә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм күрсәтү;

6) җирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;

7) муниципаль янгын күзәтчелеген булдыру;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

9) кеше хокукларын тәмин итүне жәмәгать контролендә тотучы жәмәгать күзәтү комиссияләренә һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган кешеләргә ярдәм күрсәтү;

10) 1995 елның 24 ноябрәндәгә «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»гы 181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә инвалидларның иҗтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидларның иҗтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) гражданның торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын арендау шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын бирү;

12) торак пункт территориясендә яшәүче хужасыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыру;

13) 2016 елның 23 июнендәгә «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»гы 182-ФЗ санлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәгә чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең, адаптив физик культура һәм адаптив спортның Физик культурасын һәм спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү;

15) Россия Федерациясенәң 1992 елның 7 февралендәгә 2300-1 санлы «кулланучылар хокукларын яклау турында»гы Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау буенча чараларны гамәлгә ашыру;

16) полициянең участок вәкаләтлесе вазифасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына күрсәтелгән вазифаны биләү чорына торак бина бирү;

17) алкоголь, наркотик яки башка төрле токсик исерек хәлдә булган кешеләргә ярдәм күрсәтү буенча чаралар үткәру.

2. Җирлекнең җирле үзидарә органнары әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләренә хәл итәргә, 2003 елның 06 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ

санлы Федераль законның 19 маддцсе нигезендә тапшырылмаган башка дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруда катнашырга, шулай ук органнар компетенциясенә кермәгән башка мәсьәләләрне хәл итәргә хокуклы башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарәсе, дәүләт хакимияте органнары һәм аларның компетенциясенән федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән чыгарылмаган, жирлек бюджеты керемнәре хисабына, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм өстәмә түләүләр нормативлары буенча салым керемнәре керемнәрәнән тыш.

9 маддә. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләре

Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәге вәкаләтләргә ия:

1) жирлек уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, муниципаль хокукый актлар чыгару;

2) жирлекнең рәсми символларын билгеләү;

3) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзү, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәмин итү һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәмин итү, шулай ук муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыру;

4) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифлар билгеләү һәм, әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр башкарган эшләр;

5) 2010 елның 27 июлендәге «Жылылык белән тәмин итү турында»гы 190-ФЗ санлы Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләре;

6) су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү өлкәсендә 2011 елның 07 декабрдәге «Су белән тәмин итү һәм су бүлеп бирү турында»гы 416-ФЗ санлы Федераль законда каралган вәкаләтләре;

7) 2014 елның 28 июнендәге «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында»гы 172-ФЗ санлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендәге вәкаләтләре;

8) муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, чакыртып алу буенча тавыш бирүне әзерләүне һәм уздыруны оештыру һәм матди-техник тәмин итү, депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты, жирлекнең чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;

9) жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын чагылдыра торган статистик күрсәткечләрне жыюны оештыру һәм күрсәтелгән күрсәткечләрне дәүләт хакимияте органнарына Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә бирү;

10) жирлекләрнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, жирлекләрнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, таләпләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган жирлекләрнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшләү һәм раслау;

11) жирлекнең муниципаль хокукый актларын бастырып чыгару, жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу, жирлек халкына жирлекнең социаль-икътисадый һәм мәдәни үсеше турында рәсми мәгълүматны житкерү, аның ижтимагый инфраструктурасын һәм башка рәсми мәгълүматны үстерү турында басма массакуләм мәгълүмат чарасы учреждениесе;

12) федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элемтэләрне гамәлгә ашыру;

13) жирлек жирле үзидарәсенә сайланулы вазыйфаи затларына, жирлекнең сайланулы жирле үзидарә органнары әгъзаларына, жирлекнең вәкилләкле органы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләр һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру;

14) энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау һәм гамәлгә ашыру, муниципаль торак фонды тәшкит итә торган күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен үткәрүне оештыру, жирлек чикләрендә энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыру һәм үткәрү;

15) 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон һәм жирлек уставы нигезендә башка вәкаләтләр.

1. Жирлек Уставының 7 маддәсе нигезендә кертелгән мәсьәләләр буенча жирле әһәмияттәге мәсьәләләр, федераль законнар, жирлек Уставы белән күрсәтелгән мәсьәләләрне хәл итү буенча жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләре билгеләнергә мөмкин.

2. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында вәкаләтләренә яңадан бүлү гамәлгә ашырылырга мөмкин. Вәкаләтләренә яңадан бүлү Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләренә кимендә срогына рөхсәт ителә. Татарстан Республикасының мондый законнары чираттагы финанс елы башыннан үз көченә керә.

3. 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законнарында каралган башка вәкаләтләренә муниципаль милеккә идарә итү, жирле бюджетны булдыру, раслау һәм үтәү, жәмәгать тәртибен саклауны гамәлгә ашыру, жирле үзидарә органнары структурасын билгеләү, жирлек территориясе чикләрен үзгәртү, шулай ук 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законнарында каралган башка вәкаләтләренә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләренә кертү рөхсәт ителми.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары 2004 елның 28 июлендәге «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законнары нигезендә жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында жирлек өчен ирекле нигездә социаль әһәмиятле булган (шул исәптән кизү торулар) гражданның гамәлгә ашыруга жәлеп итү турында карар кабул итәргә хокуклы.

5. Социаль әһәмияткә бары тик махсус һөнәри әзерлек таләп ителми торган эшләр генә кертеләргә мөмкин.

6. Социаль әһәмиятле эшләренә башкаруга жирлекнең хезмәткә сәләтле балигы яшьтәге кешеләре төп эшләреннән азат булган яки уку вакытынан өч айга кимендә бер тапкыр түләүсез нигездә жәлеп ителәргә мөмкин. Шулай ук вакытта социаль әһәмияткә ия эшләренә озынлыгы рәттән дүрт сәгатьтән артык була алмый.

7. Әлеге маддәдә билгеләнгән жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләре мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла.

10 маддә. Муниципаль контроль

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча кабул ителгән муниципаль хокукий актларда билгеләнгән таләпләренә үтәлешен

муниципаль контроль оештыралар һәм гамәлгә ашыралар, ә контрольнең тиешле төрләре жирлекнең жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән очракларда шулай ук федераль законнарда, Россия Федерациясе субъектлары законнарында билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен муниципаль контроль оештыралар һәм гамәлгә ашыралар.

2. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру 2020 елның 31 июлендәге «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында»гы 248-ФЗ санлы Федераль закон белән жайга салына.

3. Муниципаль контрольне гамәлгә ашыру тәртибе жирлек советы тарафыннан раслана торган муниципаль контроль турындагы нигезләмә белән билгеләнә.

11 маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү 2003 елның 06 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон һәм 2021 елның 21 декабрдәге «Россия Федерациясе субъектларында гавами хакимият оештыруның гомуми принциплары турында»гы 414-ФЗ санлы Федераль закон таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары үз компетенциясе чикләрендә үтәү өчен мәжбүри норматив хокукый актлар чыгарырга һәм аларның үтәлешен контрольдә тотарга хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләре чикләнмәгән вакытка яки, әгәр әлеге вәкаләтләрнең билгеле бер гамәлдә булу вакыты булса, әлеге вәкаләтләр гамәлдә булу вакытына бирелә ала.

4. Жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен финанс белән тәмин итү жирле бюджетларга тиешле бюджетлардан бирелгән субвенцияләр хисабына гына башкарыла.

5. Жирле үзидарә органнары өстәмә рәвештә үз матди ресурсларын һәм финанс средстволарын жирлек уставында каралган очракларда һәм тәртиптә аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кулланырга хокуклы.

6. Жирле үзидарә органнары бу максатларга бүленгән матди ресурслар һәм финанс средстволары чикләрендә аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен җаваплы.

7. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары жирле үзидарә органнарының аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруын, шулай ук бу максатларга бирелгән матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан файдалануны тикшерә.

12 маддә. Жирлекнең муниципаль-ара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципаль-ара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13 маддә. Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре:

- 1) жирле үзидарә органнарының торак пунктны социаль-икътисади үстерүгә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда катнашуы;
- 2) жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;
- 3) даими яки вакытлыча координацион, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнары булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән башка үзара эш итү формалары.

14 маддә. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу

Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәтне үтү шартлары һәм тәртибен кертәп, 2007 елның 02 мартындагы «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»гы 25-ФЗ санлы Федераль закон, 2013 елның 25 июнендәге «Муниципаль хезмәт турында»гы 50-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы кодексы, жирлек Советы тарафыннан раслана торган жирлекнең муниципаль хезмәт турында Нигезләмә һәм башкалар белән гамәлгә ашырыла жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән.

II бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

15 маддә. Торак пунктта яшәүчеләрнең жирле үзидарәне турыдан туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формалары

Торак пункт халкы жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) авыл жирлегә Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) торак пунктның чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданның хокук булдыру инициативасы;
- 6) территориаль иҗтимагый үзидарә;
- 7) жәмәгать тыңлаулары, жәмәгать фикер алышулары
- 8) гражданның жыены;
- 9) гражданның жыены;
- 10) гражданның конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 11) гражданның арасында сораштыру;
- 12) инициативалы проектлар;
- 13) жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуы;
- 14) гражданның жирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре;
- 15) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәгән башка формалар.

16 маддә. Жирле референдум

Жирле референдум халык тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатыннан үткәрелә.

2. Жирле референдум торак пунктның бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Жирле референдум билгеләү турында карарны торак пункт Советы кабул итә:

1) жирле референдумда катнашу хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданны тәкъдим иткән инициатива буенча;

2) сайлау берләшмәләре, уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан һәм федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка иҗтимагый берләшмәләр тарафыннан тәкъдим ителгән инициатива буенча;

3) жирлек Советы һәм жирлек башлыгы инициативасы буенча, алар тарафыннан бергәләп тәкъдим ителгән.

4. Жирле референдумны гражданны, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр инициативасы буенча билгеләү шарты булып әлеге инициативаны яклап имзалар җыю тора, аларның саны референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 имзадан ким булмаска тиеш.

Гражданны, сайлау берләшмәләре, башка иҗтимагый берләшмәләр тарафыннан тәкъдим ителгән референдум үткәру инициативасы федераль закон белән билгеләнгән һәм аңа ярашлы рәвештә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законы тәртибендә рәсмиләштерелә.

Жирлек Советы һәм жирлек башлыгы тарафыннан берлектә тәкъдим ителгән референдум үткәру инициативасы жирлек Советы карары һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Жирлек Советы жирле референдумны жирлек советына документлар кәргән көннән алып 30 көн эчендә билгеләргә тиеш, алар нигезендә жирле референдум билгеләнә.

Әгәр жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән булса, референдум гражданны, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яки прокурор мәрәҗәгәте нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум территорияль сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткәруне тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органы яки жирле референдум үткәруне тәмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан башкарыла.

6. Жирле референдумда яшәу урыны торак пункт чикләрендә урнашкан Россия Федерациясе гражданны катнашырга хокуклы. Россия Федерациясе гражданны яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә жирле референдумда катнашалар.

Тавыш бирү нәтиҗәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителәргә) тиеш.

7. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәҗбүри үтәләргә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазифаи затлары яки жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан раслауга мохтаҗ түгел.

8. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарны, алар арасында вәкаләтләрне аеруга ярашлы рәвештә, әлеге устав белән үтәүне тәмин итә.

9. Жирле референдум үткәру турында карар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карар федераль законнарға ярашлы рәвештә суд тәртибендә шикаять ителәргә мөмкин

10. Гражданнының жирле референдумда катнашу хокукына гарантияләр, шулай ук жирле референдумны әзерләү һәм үткәру тәртибе Федераль закон һәм аңа ярашлы рәвештә кабул ителә торган 2004 елның 24 мартындагы «Жирле референдум турында»гы 23-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

17 маддә. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә жирлек Советы депутатларын сайлау максатларында үткәрелә.

2. Муниципаль сайлаулар поселок Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлаулар билгеләү турында карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Бу карар массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарылырга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турында Карар Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яки суд тарафыннан кабул ителә.

3. Муниципаль сайлауларны эзерләү һәм үткөрү территориаль сайлау комиссиясенә аларның компетенциясе чикләрендә йөкләнә.

4. Жирлек Советы депутатларын сайлау федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

5. Авыл жирлегә Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегең уртача нормасы нигезендә төзелгән бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

6. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын алган теркәлгән кандидат бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип таныла.

Әгәр дә жирлек Советы депутатларын сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидат буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 проценты тавышларын алган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар алган тавышлар саны тигез булганда, элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

7. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижәләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

18 маддә. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан закон һәм әлеге Устав нигезендә һәм тәртибендә кире чакырылырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып сайлаучыларның аңа карата ышанычын шик астына куючы һәм жирлек башлыгының депутатлык бурычларын яки бурычларын үтәмәүдә, депутат, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр башкаруда һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, законнарны һәм башкаларны бозуда чагылган депутатның суд тәртибендә расланган конкрет хокуксыз карарлары яки гамәлләре (гамәлсезлегә) тора. Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының, әлеге устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар.

3. Авыл жирлегә Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм аңа ярдәм итү өчен гражданның имзаларын жыю инициативасын тәкъдим итү өчен муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия булган кимендә 10 кешедән торган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем территориаль сайлау комиссиясенә инициатив төркемне теркәү турында үтенеч белән мөрәжәгать итә. Инициатив төркемнең үтенечендә депутатны чакыртып алу өчен нигез булып торган конкрет законсыз карар яки гамәл (гамәл итмәү) күрсәтелергә тиеш, аның туган көне, туган көне, паспорт яки паспортны алыштыручы документ сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның исеме яки коды, шулай ук

инициатив әгъзаның һәр әгъзасының яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш. Жирлек территориясендә аның исемнен эш итәргә вәкаләтле затлар һәм төркемнәр. Инициатив төркемнең үтенече әлеге төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Гаризага суд карары кушылырга тиеш, ул күрсәтелгән законсыз карарларны яки депутатның гамәлләрен (гамәлсезлеген) раслай.

6. Инициатив төркемне теркәү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау өчен имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткәрү өчен закон белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткәрү өчен закон белән билгеләнгән тәртиптә, 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

8. Территориаль сайлау комиссиясе тарафыннан инициатив төркемнең үтенечен караганда, жирлек Советы тарафыннан жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителгән шартлар турында аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хоуклы. Әлеге депутат алдан, территориаль сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылганчы өч көннән дә соңга калмыйча, аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр итәргә тиеш.

9. Жирлек Советы депутаты, аны чакыртып алу буенча тавыш бирүне үткәргәндә, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатмалар бирү максатыннан, инициатив төркем белән тигез нигездә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан ким булмаган өлеше кире чакырылган дип санала.

11. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

12. Сайлау комиссиясе 5 көн эчендә, рәсми рәвештә тавыш бирү нәтижеләрен ясаганнан соң, инициатив төркемгә, жирлек советына һәм жирлек советының тиешле депутатына аны кире алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

19 маддә. Чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән чикләренә үзгәртүгә, торак пунктны үзгәртеп коруга ризалыгын алу максатыннан үткәрелә.

2. Чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү торак пунктның бөтен территориясендә яки аның территориясенең бер өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән очракларда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында»гы 67-ФЗ санлы Федераль закон һәм 2004 елның 24 мартындагы «Жирле референдум турында»гы 23-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

4. Торак пункт чикләрен үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда сайлау хокукына ия булган торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки торак пунктның бер өлеше катнашкан булса, узган дип санала. Халыкның торак пункт чикләрен үзгәртүгә ризалыгы, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен тавыш бирүдә катнашкан торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки торак пунктның бер өлеше тавыш биргән булса, торак пунктны үзгәртү алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, торак пунктны үзгәртү һәм кабул ителгән карарлар мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижәләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

20 маддә. Гражданның хокук ижаты инициативасы

1. Гражданның 2003 елның 06 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә жирлек советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты нигезендә билгеләнгән тәртиптә хокук булдыру инициативасына хокуклы.

2. Хокук булдыру инициативасы белән сайлау хокукына ия гражданның төркеме чыгыш ясыя ала. Гражданның инициатив төркеменен минималь саны муниципаль берәмлек вәкилләре органының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм сайлау хокукына ия муниципаль берәмлек халкының 3 процентыннан артмаска тиеш.

3. Хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыру максатыннан гражданның: гражданның яшәү урыны буенча жыелышларын (эшләрен) һәм хокук булдыру инициативасын тикшерү һәм тәкъдим итү буенча башка коллектив чараларны оештыру һәм үткөрү;

хокук булдыру инициативасын тәкъдим итүне хуплау өчен имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр булдыру;

торак пунктта яшәүчеләренен имзаларын жыюны һәм хокук булдыру инициативасын законнарга каршы килмәгән ысуллар белән тәкъдим итүне хуплау өчен агитация алып бару.

4. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары гражданның хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданның хокук ижаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты, әлеге устав белән билгеләнгән компетенцияләренә ярашлы рәвештә, ул кертелгән көннен алып өч ай дәвамында жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан аның ачык утырышында мәжбүри каралырга тиеш. Гражданның инициатив төркеме вәкилләренә әлеге проектны караганда үз позицияләрен белдерү мөмкинлегә тәмин ителергә тиеш.

6. Гражданның хокук ижаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектына карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Гражданның хокук ижаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проектына карау нәтижәләре буенча кабул ителгән мотивацияле карар рәсми рәвештә язма рәвештә аны керткән гражданның инициативалы төркеменә житкерелергә тиеш.

21 маддә. Территориаль ижтимагы үзидарә

1. Территориаль ижтимагы үзидарә дип гражданның яшәү урыны буенча торак пункт территориясенен бер өлешендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча үз инициативаларын гамәлгә ашыру өчен мөстәкыйль һәм үз жаваплылыгы астында үз-үзләрен оештыруны аңларга кирәк.

2. Жирлектә территориаль ижтимагы үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданның жыеннары һәм конференцияләре үткөрү, шулай ук территориаль ижтимагы үзидарә органнары булдыру аша башкарыла.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданның түбәндәге яшәу территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; торак пункт булмаган авыл торак пункты; гражданның башка яшәу территорияләре.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча торак пункт Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә аның уставына ярашлы рәвештә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерцияле булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт төркөвенә алынырга тиеш.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын формалаштыру, вәкаләтләрен, хокукларын һәм бурычларын туктату тәртибе, вәкаләтләре срогы;

4) карар кабул итү тәртибе;

5) милекне сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән милектән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән идарә итү тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

8. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданның жыйыны, конференцияләре аның уставына ярашлы рәвештә чакырыла.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыйыны, әгәр анда тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокукы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе, әгәр анда гражданның жыйынында сайланган делегатларның өчтән бер өлеше катнашса, хокукы дип санала.

10. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданның жыйынының, конференциясенең аерым вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр керту;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегенә турындагы хисапнары карау һәм раслау;

7) инициатив проектны тикшерү һәм аны хуплау мәсьәләсе буенча карар кабул итү.

11. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен яклый;

2) гражданның жыйынында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итә;

3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданның акчалары хисабына да, жирле бюджет акчаларын кулланып территориаль ижтимагый үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнары арасындагы килешү нигезендә дә гамәлгә ашыра алалар;

4) жирле үзидарә органнарына (жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлек башкарма комитеты) әлеге органнар һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан мәҗбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын кертергә хокуклы.

11. Территориаль иҗтимагый үзидарә органнары инициативалы проектны проект инициаторлары буларак тәкъдим итә ала.

12. Территориаль иҗтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп биру шартлары һәм тәртибе жирлек советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

22 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә оештыру максатларында гражданныр, жирле үзидарә органнары инициативасы буенча территориаль иҗтимагый үзидарә Уставы проектын эшләүче һәм бу территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган территориядә яшәүче гражданныр жыенын оештыручы гражданныр инициатив төркеме оештырыла.

2. Гражданныр жыены Тиешле территориядә территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мәсьәләләр буенча жирлек Советында гражданныр жыенын тәкъдим итәргә вәкаләтле (вәкаләтле) вәкилле (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль иҗтимагый үзидарә жирлек Советы тарафыннан территориаль иҗтимагый үзидарә уставы теркәлгәннән бирле оештырылган дип санала.

23 маддә. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданныр Жыенының вәкаләтле вәкилле (вәкаләтле вәкилләрне) жирлек башлыгына:

гражданныр жыенының барлык вәкаләтле вәкилләрне тарафыннан имзаланган территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза;

гражданныр жыены протоколы, анда территориаль иҗтимагый үзидарә булдыру турында Карар кабул ителде, анда гражданның фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туган көне, сериясе, паспорты яки паспортын алыштыручы документ биру датасы, вәкаләтле вәкилләрнең һәрберсенең яшәу урыны адресы күрсәтелгән;

территориаль иҗтимагый үзидарә Уставының ике экземплярны.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, башка документлар тапшыру турындагы таләп рәхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкиллә документларны алуда исемлек һәм аларны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Жирлек башлыгы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында документлар килгән көннән алып ике атна эчендә жирлек Советының уставны теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турындагы карары проектын алдан карау һәм эзерләүне оештыра.

4. Гражданныр Жыенының вәкаләтле вәкилләрне территориаль иҗтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм киңәшмә тавышы хокукы белән поселок Советы утырышында катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәү турында яки әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны жирлек башлыгы алганнан соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тартуны мотивацияләргә кирәк.

6. Территориаль иҗтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып Россия Федерациясе Конституциясенең территориаль иҗтимагый үзидарә уставы нормаларының, федераль законнарның, Татарстан Республикасы Конституциясенең һәм

Татарстан Республикасы законнарының, жирлек Уставының, муниципаль берәмлекнең башка норматив хокукый актларының каршы килүе тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль ижтимагый үзидарә булдыруның максатка туры килмәве мотивлары буенча рөхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан өч көн эчендә территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча кабул ителгән мотивацияле карар рәсми рәвештә язма рәвештә граждандар жыены вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) житкерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер экземплярны аны теркәү турында билге белән граждандар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче экземпляр жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелгән үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Әлеге үзгәрешләр теркәлгән көннән үз көченә керә.

24 маддә. Жәмәгать тыңлаулары, жәмәгать фикер алышулары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан ачык тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, торак пункт Советы, торак пункт башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки поселок Советы инициативасы буенча үткәрелә торган ачык тыңлаулар поселок Советы тарафыннан билгеләнә, ә поселок башлыгы инициативасы буенча поселок башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Жәмәгать тыңлауларына:

1) жирлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек уставына әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция яки Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очрактан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) торак пунктны социаль-иқтисади үстерү стратегиясе проекты;

4) торак пунктны үзгәртү мәсьәләләре.

Генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләрне чикләү проектлары, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объекттын шартлы рәвештә файдалануның рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турында карар проектлары, рөхсәт ителгән чикнең чик параметрларынан тайпылуга рөхсәт бирү турында карар проектлары буенча капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларыннан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен жирдән файдалану һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганда мондый файдалануның башка төренә үзгәртү мәсьәләләренә ачык тыңлаулар яки ижтимагый фикер алышулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе әлеге статьяның 4-10 өлешләренә ярашлы рәвештә шөһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып билгеләнә.

4. Жәмәгать тыңлауларын үткәрү турында карар муниципаль хокукый акт проектын тиешле орган яки жирлекнең вазифаи заты караган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Жәмәгать тыңлауларын үткөрү турында мәгълүмат, аларны үткөрү вакыты һәм урыны күрсәтелгән, шулай ук жәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проекты, жәмәгать тыңлаулары уздырылганчы 7 көннән дә соңга калмыйча, басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш, шул исәптән Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында веб-адрес буенча «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә дөүлэт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының Бердәм «Рәсми Татарстан» порталын урнаштыру: <http://jutaza.tatarstan.ru/>), торак пунктның мәгълүмати стендларында, шулай ук Федераль дөүлэт мәгълүмат системасында урнаштыру дөүлэт һәм муниципаль хезмәтләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы.

6. Ачык тыңлаулар һәм муниципаль норматив хокукый акт проекты турында мәгълүмат бастырылган көннән башлап, жирлек халкы жирлек башлыгына ачык тыңлауларга чыгарылган муниципаль норматив хокукый акт мәсьәләсе яки проекты буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән «дөүлэт һәм муниципаль хезмәтләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы» федераль дөүлэт мәгълүмат системасы аша жибәрергә хокуклы.

Искәрмәләр һәм тәкъдимнәр юнәлеше жәмәгать тыңлаулары уздырылганчы 2 эш көннән дә соңга калмыйча тәмамлана.

Жирлек башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне һәм аларны жәмәгать тыңлауларында катнашучыларга житкерүне оештыра.

7. Жәмәгать тыңлаулары муниципаль хокукый акт проектына карау көненә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча үткөрелә. Жәмәгать тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынучы затлар чакыруы белән үткөрелә. Жәмәгать тыңлауларында поселокта яшәүче теләсә кайсы кеше катнашырга хокуклы.

8. Жәмәгать тыңлауларын үткөрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазифаи затлары тарафыннан мөҗбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенциясенә жәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган муниципаль хокукый акт проектына кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижәләре бастырылырга (ачыкланырга) тиеш, шул исәптән Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Рәсми Татарстан» дөүлэт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча урнаштырылырга тиеш: <http://jutaza.tatarstan.ru/>, торак пунктның мәгълүмат стендларында, шулай ук «дөүлэт һәм муниципаль хезмәтләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы» федераль дөүлэт мәгълүмат системасында ачык тыңлаулар уздырылганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча урнаштырылачак.

10. Жәмәгать тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган жәмәгать тыңлаулары турында Нигезләмә белән билгеләнә.

25 мaddә. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһемияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, жирле үзидарә органнары һәм авыл жирлеге жирле үзидарәсе вазифаи затлары эшчәнлеге турында халыкны мәгълүматлаштыру, инициатив проектлар кертү һәм аларны карау, территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен жирлек территориясендә гражданнар жыеннары үткөрелергә мөмкин. Гражданнар жыеннары авыллар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыены халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткөрелә.

3. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданныр жыелышы жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча уздырыла торган гражданныр жыелышы жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлеге территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләренәң жыелышында катнашу хокукына ия булган 10 проценттан ким булмаган гражданныр төркеменәң язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданныр жыенын үткәрү турында тәкъдим аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеген, жыенны үткәрү вакыты һәм урынын үз эченә алырга тиеш. Бу тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелыш үткәрү инициативасы белән гражданныр төркеме мөрәжәгать итсә, аларның һәрберсенәң фамилиясе, исеме, әтисенәң исеме, туган көне, яшәү урыны адресы күрсәтелгән.

Жирлек советы гражданныр жыенын уздыру турында кертелгән тәкъдимне үзенәң якынлашып килүче утырышында карый.

Жирлек советы гражданныр жыенын үткәрүдән аның максатка туры килмәве сәбәпләре буенча баш тартырга хокуклы түгел.

Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданныр жыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

5. Инициатива проектларын кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча гражданныр жыелышында Тиешле территориядә яшәүче 16 яшькә житкән кешеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданныр жыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе авыл жирлеге Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Гражданныр жыенын үткәрү вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә жыелыш уздырылачак көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чаралары, почта хәбәрләре, йорт тирәли йөрүләр, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чаралар кулланып хәбәр ителә.

Гражданныр жыенын әзерләү һәм үткәрүне жирлекнең башкарма комитеты тәэмин итә.

5. Жыелыш эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданныр катнашырга хокуклы. Жыелышта катнашу хокукына ия булган гражданнырның гомуми саны Муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланыла торган Россия Федерациясе гражданныраының Россия Федерациясе чикләрендә булган һәм яшәгән урыннары буенча төркөү исәп-хисабы мәгълүматлары нигезендә билгеләнә.

Әгәр анда жыелышта катнашу хокукы булган гражданнырның өчтән бер өлеше булса, гражданныр жыелышы хокуклы дип санала.

Жыелыш карарлары жыелышта булган гражданнырның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

8. Гражданныр жыелышы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарә вазифаи затларына мөрәжәгатьләр кабул итә ала, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданныр жыелышын тәкъдим итәргә вәкаләтле затларны сайлый ала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча уздырыла торган гражданныр жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданныр жыелышы кабул иткән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

11. Гражданныр жыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданныр Жыенының вәкаләтләре федераль закон, жирлек советының әлеге Уставы һәм норматив хокукый акты, территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыены нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

26 маддә. Гражданнар жыены

1. Гражданнар жыены халыкның жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формасы булып тора.

2. Гражданнар жыены 2003 елның 6 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда каралган очракларда һәм торак пункт Советы карары белән расланган Гражданнар жыенын үткәргә эзерлек тәртибе турындагы нигезләмәгә ярашлы рәвештә үткәрелә.

3. 2003 елның 6 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсендә каралган очракларда гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин:

1) торак пунктта торак пункт чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча (муниципаль район), аның составына күрсәтелгән торак пункт керә, ул күрсәтелгән торак пункт территориясен башка торак пункт (муниципаль район) территориясенә кертүне күздә тотта;

2) торак пункт составына керүче торак пунктта яки муниципаль район чикләрендә торак пунктлар арасында урнашкан торак пунктта, әлеге торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

3) Татарстан Республикасы Законына ярашлы рәвештә, торак пункт составына керүче торак пункт территориясенә бер өлешендә яки муниципаль район чикләрендә торак пунктлар арасындагы территориядә урнашкан торак пункт территориясенә әлеге өлешендә гражданнарның үзара салым чараларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча.

4. Гражданнар жыенын жирлек башлыгы яки сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүче 10 кешедән ким булмаган төркем инициативасы буенча чакырырга мөмкин.

Торак пункт территориясе чикләрен билгеләү критерийлары, анда гражданнарның үзара салым чараларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча гражданнар жыены үткәрелергә мөмкин, Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

5. Жыенны үткөрү инициативасын яклап жыелырга тиешле имзалар саны торак пункт территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче, яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнар санының 5 процентын тәшкил итә, әмма 25 имзадан ким булмаска тиеш.

6. Жирлек башлыгы тарафыннан чакырылган гражданнар жыены жирлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырылган гражданнар жыены жирлек Советы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләр алдан ук гражданнар жыенын үткөрү вакыты һәм урыны турында хәбәр ителә, алдан ук муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар жыены карарына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән торак пунктта гражданнар жыенын үткөрүгә эзерлек тәртибе турындагы нигезләмәдә билгеләнгән тәртипкә ярашлы рәвештә билгеләнә.

8. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып тора, жирлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлар регистрына кертелергә тиеш.

9. 2003 елның 06 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсендә каралган гражданнар жыены сайлау хокукына ия булган торак пункт яки торак пункт халкының яртысыннан артыгы катнашында хокуклы. Әгәр торак пунктта сайлау хокукына ия булган әлеге торак пунктта яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаса, әлеге Уставка ярашлы рәвештә гражданнар жыены гражданнар жыенын үткөрү турында Карар кабул ителгән көннән алып бер айдан да артмаган вакыт эчендә этаплап үткәрелә. Шул ук вакытта элек гражданнар жыенында катнашкан кешеләр

тавыш бирүдә катнашмый. Гражданнар жыены карары, әгәр аның өчен гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

27 маддә. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне тикшерү һәм барлык торак пункт халкы вәкилләренең фикерен ачыклау кирәк булганда үткәрелә. Жирлекнең тиешле территорияль өлешләрендә яшәүче гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышын чакыру авыр булган очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыелышын) билгеләү һәм үткөрү, делегатлар сайлау тәртибе жирлек советының әлеге Уставы һәм (яки) норматив хокукый акты, территорияль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) гражданнар жыелышы вәкаләтләрән гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) халык, торак пункт Советы, торак пункт башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) поселок Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, хокуклы дип санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы) нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

28 маддә. Гражданнар арасында сораштыру

1. Гражданнардан сораштыру бөтен территориядә яки жирлек территориясенең бер өлешендә халыкның фикерен ачыклау һәм аны исәпкә алу өчен жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерында.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләр катнашырга хокуклы.

Инициатив проектны хуплау турында гражданнарның фикерен ачыклау мәсьәләсе буенча сораштыруда 16 яшькә житкән жирлектә яки аның бер өлешендә инициатив проектны гамәлгә ашырырга тәкъдим ителгән кешеләр катнашырга хокуклы.

3. Гражданнар арасында сораштыру:

1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча жирлек советы яки жирлек башлыгы;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм республикаара әһәмияттәге объектлар өчен жирлекләрнең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында Карар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;

3) гражданнардан сораштыру әлеге инициативалы проектны хуплау турында гражданнарның фикерен ачыклау өчен, 16 яшькә житкән инициативалы проектны гамәлгә ашырырга тәкъдим ителгән Торак пунктта яки аның бер өлешендә яшәүчеләр инициативасы буенча үткәрелә.

4. Гражданнарны сораштыруны билгеләү һәм үткөрү тәртибе Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирлек уставы һәм жирлек Советы карары белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыруны билгеләү турында карарны поселок Советы кабул итә. Гражданнардан сораштыру үткәру өчен «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайты кулланылырга мөмкин: <http://jutaza.tatarstan.ru/>. жирлек Советының гражданнардан сораштыру билгеләү турындагы карарында:

- 1) сораштыруны үткәру датасы һәм вакыты;
- 2) Сораштыру үткәргәндә тәкъдим ителгән (тәкъдим ителгән) сорауны (сорауларны) формалаштыру;
- 3) сораштыру үткәру методикасы;
- 4) сораштыру таблицасының формасы;
- 5) сораштыруда катнашучы муниципаль берәмлек халкының минималь саны;
- 6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең рәсми сайты кулланып, гражданнардан сораштыру үткәргән очракта сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Авыл халкы гражданнарны сораштыру уздыру турында 10 көн алдан хәбәр ителә.

7. Гражданнарны сораштыруга әзерләү һәм үткәру белән бәйле чараларны финанслау:

- 1) жирлек бюджеты акчалары хисабына жирлекнең жирле үзидарә органнары яки жирлек халкы инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;
- 2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә бастырылырга (ачыкланырга) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән авылның теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Сораштыру нәтижеләре жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

29 мaddә. Инициатив проектлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне яки башка мәсьәләләрне хәл итү буенча жирлекнең жирле үзидарә органнарына бирелгән чараларны гамәлгә ашыру максатыннан жирлекнең башкарма комитетына инициатив проект кертелергә мөмкин. Инициатив проектлар гамәлгә ашырыла торган торак пункт территориясенә бер өлешен билгеләү тәртибе торак пункт Советы карары белән билгеләнә.

2. Инициатива проекты кертү инициативасы белән ун алты яшькә житкән һәм жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданнан торган инициатив төркем, территорияль ижтимагый үзидарә органнары (алга таба проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны поселок Советы карары белән киметелергә мөмкин. Проект инициаторы булып торы хокукы жирлек Советы карарына ярашлы рәвештә жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка кешеләргә дә бирелергә мөмкин.

3. Инициатива проекты түбәндәге мәгълүматларны үз эченә алырга тиеш:

- 1) авыл халкы яки аның өлеше өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган проблеманы тасвирлау;
- 2) күрсәтелгән проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициатив проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижеләрен) тасвирлау;
- 4) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;
- 5) инициатив проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган вакыты;

6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның планлаштырылган (мөмкин булган) финанс, милек һәм (яки) хезмәт катнашуы турында мәгълүмат;

7) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен әлеге акчаларны куллану күздә тотылган очракта, инициатив түләүләрнең планлаштырылган күләмәннән тыш, жирле бюджет акчалары күләменә күрсәтү;

8) торак пункт территориясен яки аның чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак өлешен күрсәтү, торак пункт Советы карары белән билгеләнгән тәртипкә ярашлы;

9) жирлек Советы карарында каралган башка мәгълүматлар.

4. Инициатива проекты, ул жирлекнең башкарма комитетына кертелгәнче, инициатива проектын тикшерү, жирлек халкының яисә аның бер өлеше мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатива проектын гамәлгә ашыруның максатка ярашлылыгын билгеләү, шулай ук жыен, жыелыш яки конференция тарафыннан инициатива проектына ярдәм итү турында Карар кабул итү максатларында гражданның жыенында, жыелышында яки конференциясендә, шул исәптән территориаль иҗтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыенында яки конференциясендә каралырга тиеш. Шулай ук вакытта бер жыенда, бер жыелышта яки гражданның бер конференциясендә берничә инициативалы проектны карау мөмкин.

Жирлек Советы карары белән инициатив проектка ярдәм итү мәсьәләсе буенча гражданның фикерен гражданның сораштыру, аларның имзаларын жыю юлы белән дә ачыклау мөмкинлеге каралырга мөмкин.

Проект инициаторлары инициативалы проектны жирлекнең башкарма комитетына керткәндә, аңа тиешлечә гражданның жыены, жыелышы яки конференциясе протоколын, гражданның сораштыру нәтижеләрен һәм (яки) жирлек халкының яки аның бер өлешенең инициативалы проектка ярдәм итүен раслаучы имза кәгазьләрен кушалар.

5. Жирлекнең башкарма комитетына инициатив проект кертү турындагы мәгълүматны бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга кирәк. <http://jutaza.tatarstan.ru/> жирлекнең башкарма комитетына инициатив проект кертелгәннән соң өч эш көне дәвамында мәгълүматны үз эченә алырга тиеш, әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән, шулай ук проект инициаторлары турында. Бер үк вакытта гражданның жирлекнең башкарма комитетына инициатив проект буенча үз искәртмәләрен һәм тәкъдимнәрен тәкъдим итү мөмкинлеге турында хәбәр итәләр, аларны тапшыру вакыты биш эш көненнән дә ким була алмый. Үз фикерләрен һәм тәкъдимнәрен 16 яшькә житкән торак пункт халкы юлларга хокуклы. Әгәр жирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга мөмкинлекләре булмаса, күрсәтелгән мәгълүмат Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча урнаштырыла: <http://jutaza.tatarstan.ru/>.

6. Инициатив проект жирлекнең башкарма комитетына ул кертелгән көннән алып 30 көн эчендә мәҗбүри каралырга тиеш. Жирлекнең башкарма комитеты инициатив проектны карау нәтижеләре буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) инициатив проектны хупларга һәм аның өстендә эшне жирле бюджет турында карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә тиешле максатларга һәм (яки) жирле бюджет проектын төзү һәм карау тәртибенә (жирле бюджет турында карарга үзгәрешләр кертү) ярашлы рәвештә давам итәргә;

2) инициатив проектны хуплаудан баш тарту һәм аны инициаторларга кире кайтару, инициатив проектны хуплаудан баш тарту сәбәпләрен күрсәтү.

7. Жирлекнең башкарма комитеты түбәндәге очраklarның берсендә инициатив проектны хуплаудан баш тарту турында Карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары таләпләренә, әлеге Уставка туры килмәве;

3) жирле үзидарә органнарының кирәкле вәкаләтләре һәм хокуклары булмау сәбәпле инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкин түгел;

4) инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле акчалар күләмендә жирле бюджет акчаларының булмавы, аларны формалаштыру чыганагы инициатив түләүләр түгел;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтижелерәк ысул белән чишү мөмкинлеге булу;

6) инициатив проектны конкурс сайлап алудан үтмәгән дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты әлеге статьяның 7 өлешендәге 5 пунктында каралган очракта проект инициаторларына инициатив проектны бергәләп эшләп бетерергә, шулай ук аны башка муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органы яки дәүләт органы каравына аларның компетенциясенә туры китереп тәкъдим итәргә хокуклы.

9. Инициатив проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс буенча сайлап алу тәртибен жирлек советы билгели.

10. Әгәр жирлекнең башкарма комитетына берничә инициатив проект кертелгән булса, шул исәптән эчтәлеге буенча охшаш өстенлекле проблемаларны тасвирлап, жирлекнең башкарма комитеты конкурс сайлап алуын оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

11. Инициатив проектларны конкурс сайлап алуны үткөрү коллегияль органга (комиссиягә) йөкләнә, аның эшчәнлегенә һәм формалашу тәртибенә Советларның карары белән билгеләнә. Коллегияль орган (комиссия) составы жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан формалаштырыла. Шулай ук вакытта коллегияль орган (комиссия) әгъзаларының яртысы жирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс сайлап алуын үткәргәндә коллегияль орган (комиссия) тарафыннан инициатив проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен белдерү мөмкинлеге тәэмин ителергә тиеш.

12. Проект инициаторлары, тиешле муниципаль берәмлек территориясендә яшәүче, гражданның жыены, жыелышы яки конференциясе тарафыннан вәкаләтләнгән башка гражданның шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән башка затлар инициативалы проектны гамәлгә ашыруны Россия Федерациясе законнарына каршы килмәгән формаларда ижтимагый контрольдә тотарга хокуклы.

13. Жирлек башкарма комитетының инициатив проектны каравы, инициатив проектны гамәлгә ашыру барышы, шулай ук исәптән акчаларны куллану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәт һәм (яки) хезмәттә катнашуы турында мәгълүмат, веб-адрес буенча «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникацион челтәрендә Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының Бердәм «Рәсми Татарстан» порталын бастырып чыгарырга (халыкка житкерергә) һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга тиеш: <http://jutaza.tatarstan.ru/>. Жирлек башкарма комитетының инициатив проектны гамәлгә ашыру нәтижеләре турындагы хисабы Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш: <http://jutaza.tatarstan.ru/> инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамлангандан соң 30 календарь көн дәвамында. Әгәр жирлекнең башкарма комитеты күрсәтелгән мәгълүматны "Интернет" мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә

урнаштырырга мөмкинлекләре булмаса, күрсәтелгән мәгълүмат Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча урнаштырыла: <http://jutaza.tatarstan.ru/>.

30 маддә. Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яки тиешле территориядә яшәүче гражданныр таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проектының тексты һәм халык фикер алышуына чыгарылачак мәсьәләләр буенча башка материаллар халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча массакүләм мәгълүмат чараларында бастырыла, торак пунктта яшәүчеләргә жиберелә, халык белән танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән игълан ителә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта жирлек советы фикер алышу барышында килгән тәкъдимнәрне һәм искәртмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Жирлек Советы муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне тикшерүне тәэмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр торак пункт Советына жиберелә.

6. Муниципаль хокукый актлар проектлары һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышу нәтижеләре турында халыкка хәбәр ителә.

31 маддә. Гражданнырның жирле үзидарә органнарына мөрәҗәгатьләре

1. Гражданныр жирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләр ясау хокукына ия.

2. Гражданныр мөрәҗәгатьләре 2006 елның 02 маендагы «Россия Федерациясе гражданныр мөрәҗәгатьләрен карау тәртибе турында»гы 59-ФЗ санлы Федераль закон, 2003 елның 12 маендагы «Татарстан Республикасында гражданныр мөрәҗәгатьләре турында»гы 16-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданнырның мөрәҗәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен жирле үзидарә вазыйфаи затлары Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы.

32 маддә. Торак пунктта яшәүчеләрнең жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашунуның башка формалары

1. Жирлекнең әлеге Уставында каралган федераль законнар нигезендә халыкның жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формалары белән беррәттән, гражданныр жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәгән башка формаларда катнашырга хокуклы.

2. Жирле үзидарәне жирлектә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары халыкка жирле үзидарә халкына турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның жирле үзидарә гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

33 маддә. Жирлек Советы - Жирле үзидарәнең вәкиллеке органы

1. Жирлек Советы даими эшләүче, жирле үзидарәнең коллегияль вәкиллеке органы булып тора.

2. Жирлек Советының рәсми исеме "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу авыл жирлеге Советы". Кыскача вариант «Урыссу авыл жирлеге Советы» (алга таба жирлек Советы).

3. Авыл жирлеге Советының вәкаләтләре 5 ел.

4. Жирлек советы жирлек халкына хисап бирә һәм контрольдә тота.

5. Жирлек Советының мөһерләре, үз атамасы белән бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

34 маддә. Жирлек Советы составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайлана торган 10 депутаттан тора.

2. Жирлек советы аның составына билгеләнгән сандагы депутатларның өчтән ике өлешен сайлаганда хокуклы булып тора.

35 маддә. Авыл жирлеге Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутатының вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла. Яңа чакырылыш поселок Советы эшен башлаган көн булып аның сайлаулардан соң беренче утырышын үткөрү көне санала.

2. Жирлек Советы депутаты азат ителмәгән нигездә эшли, депутатлык эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып бара, әлеге уставта билгеләнгән очраклардан тыш. Урыссу авыл жирлегендә даими нигездә бер генә депутат эшли ала.

3. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды эчендәге территорияләрдә, аларны үткөрү тормышны тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының эшчәнлеген бозмаса, жәяүлеләр һәм (яки) транспорт чараларының хәрәкәтенә комачаулау тудырмаса яки гражданның торак биналарга яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачауламаса, үткәрелә. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яки жирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү таләп ителми. Шулай ук вакытта жирлек Советы депутаты әлеге органнарда аларны үткөрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

4. Жирлекнең башкарма комитеты депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук

депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны биру тәртибен билгели.

5. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән ачык чара формасындагы очрашулары Россия Федерациясенең жылышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турында законнарына ярашлы рәвештә үткәрелә.

6. Жылышлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән ачык чара рәвешендә жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яки үткәргүгә комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

7. Жирлек Советы депутаты статусына бәйле чиклөләр федераль законнар белән билгеләнә.

8. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.

9. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үз эченә алырга тиеш:

1) эшқуарлык эшчәнлегенә белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгильләнмәскә, шулай ук хужалык итүче субъект белән идарә итүдә катнашырга (торак, торак-төзелеш, гараж кооперативлары, бакчачылык, бакчачылык, дача кулланучылар кооперативлары, билгеләнгән тәртиптә теркәлгән күчмәсез милек ияләре ширкәте һәм профсоюз, Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләр Советы, башка берләшмәләрдән тыш) муниципаль берәмлекләр), әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса яки тәртиптә булса, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнгән муниципаль хокукый акт нигезендә, аңа әлеге оешма белән идарә итүдә катнашу йөкләнмәгән;

2) депутат бурычларын объектив үтәүдә шик тудырырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яки поселок Советының абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы ситуацияләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яки йогынты ясый ала торган хәлләр бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтыны булдырмауга яки җайга салуга юнәлдерелгән аның карарын үтәргә;

4) жирлек советында билгеләнгән җәмәгать чыгышлары кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутатлык эшчәнлегенә белән бәйле булмаган максатларда Федераль закон нигезендә аңа депутатлык бурычларын үтәү белән бәйле рәвештә билгеле булган конфиденциаль характердагы мәгълүматларны ачмаска һәм кулланмаска;

6) депутат бурычларын үтәү сәбәплә физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләкләр, ссудалар, хезмәтләр, күңел ачулар, ял, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) алмаска.

10. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы Совет депутаты хокукы түгел:

1) эшқуарлык эшчәнлегенә белән шәхсән яки ышанычлы кешеләр аша шөгильләнәргә;

2) коммерцияле яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга, түбәндәге очрақлардан тыш:

а) сәяси партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы белән түләүсез идарә итүдә катнашу, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчмәсез милек ияләре ширкәтенең съездында (конференциясендә) яки гомуми жылышында катнашу;

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу (сәяси партия, һөнәри берлек органы белән идарә итүдә катнашудан тыш, шул исәптән

жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының съездында (конференциясендә) яки гомуми жылышында катнашу, күчемсез милек ияләре ширкәте) Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи затына (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә алдан хәбәр итү белән;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре Советында, Муниципаль берәмлекләренң башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) муниципаль берәмлек исемнән оешманы оештыручы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яки муниципаль милектә булган акцияләрне (устав капиталындагы өләшләрне) идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актларга ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек оештыручы (акционер, катнашучы) булып торган оешманың идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) Укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шул ук вакытта укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенң халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданнылыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый;

4) идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренң башка органнары составына керергә, әгәр Россия Федерациясенң халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.

11. Жирлек Советы депутаты 2008 елның 25 декабрәндәге «Коррупциягә каршы тору турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрен, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрәндәге «Коррупциягә каршы тору турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында»гы 230-ФЗ санлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм счетлар (кертәмнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында»гы 79-ФЗ санлы Федераль закон белән, 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.

12. Жирлек Советы депутаты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелә торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында мәгълүматларның дәрәсләген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Раисы (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенң югары башкарма органы житәкчесе) карары нигезендә Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

13. Әлеге маддәнң 7 өләше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтижәсендә 2008 елның 25 декабрәндәге «Коррупциягә каршы тору турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында»гы 230-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрен, тыюларны үтәмәү, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, 2013 елның 7 маендагы «Аерым

категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында»гы 79-ФЗ санлы Федераль закон белән Татарстан Республикасы Рәис (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенәң югары башкарма органы житәкчесе) жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә аңа карата тиешле карарны кабул итәргә вәкаләтле жирле үзидарә органына яисә судка мөрәҗәгать итә.

14. Жирлек Советы депутаты тәкъдим иткән керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турындагы мәгълүмат Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составындагы Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында «Рәсми Татарстан» дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының бердәм «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә веб-адрес буенча урнаштырыла: <http://jutaza.tatarstan.ru/> һәм (яки) массакүләм мәгълүмат чараларына бастырып чыгару өчен бирелә, муниципаль хокукый актлар белән билгеләнгән торак пункт.

15. Депутат, жирле үзидарәнең сайлап куелган органы әгъзасы, үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүматлар, шулай ук үз хатынының (тормыш иптәшенең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүматлар тапшырган жирле үзидарәнең сайлап куелган вазифаи затына мәгълүмат мөһим түгел, 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда һәм жирлек Советы карары белән расланган тәртиптә билгеләнгән җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин.

36 маддә. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән мөнәсәбәтләре

1. Авыл жирлегә Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиеләр, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективнары белән элемтәдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап бирә.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елына бер тапкырдан да сирәгрәк үз эше турында хисап бирә, вакыт-вакыт аларны жирлек советы эше турында хәбәр итә, шулай ук сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты гражданның законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чараларны кабул итәргә, шул исәптән алардан килгән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм вакытында хәл итәргә ярдәм итәргә тиеш.

37 маддә. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш жирлек Советы беренче утырышка депутатларның билгеләнгән санының өчтән ике өлеше сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча җыела. Сайлаулардан соң беренче утырышны жирлек башлыгы чакыра.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны жирлек советының яңа башлыгы сайланганчы, жирлек Советының иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

38 маддә. Жирлек Советы компетенциясе

Жирлек Советы компетенциясендә:

- 1) торак пункт уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту;
- 2) торак пункт территориясендә гомуми мәҗбүри кагыйдәләргә законнарға ярашлы рәвештә билгеләү;
- 3) җирлек бюджетын һәм аның үтәләше турында хисапны раслау;
- 4) җирле салымнарны һәм җыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерү, аларны түләү буенча Россия Федерациясенең Салымнар һәм җыемнар турындагы законнары нигезендә ташламалар бирү;
- 5) торак пунктның социаль-иқтисади үсеше стратегиясен раслау;
- 6) муниципаль идарә итүнең һәм җирлекнең социаль-иқтисади үсешенең озак сроклы максатларын һәм бурычларын билгеләү, җирлекнең җирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын карау һәм раслау (хуплау)
- 7) чикләргә үзгәртү, торак пунктны үзгәртү турында инициатива тәкъдим итү;
- 8) җирлек Советы депутатларын сайлауны билгеләү һәм җирлек Советы депутатларын сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 9) җирле референдумны билгеләү;
- 10) җирлек башлыгын сайлау;
- 11) җирлек башлыгының аның эшчәнлегенә нәтиҗәләре, Башкарма комитет эшчәнлегенә һәм муниципаль берәмлек башлыгы карамагындагы башка җирле үзидарә органнары турында, шул исәптән җирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында еллык хисапларын тыңлау;
- 12) Татарстан Республикасы Ютазы район Советына җирлек Советы депутатлары арасынан җирлек вәкилен сайлау;
- 13) җирлекнең башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренә чик санын билгеләү;
- 14) чикләргә үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору, торак пункт Советы депутатын чакыртып алу мәсьәләләргә буенча тавыш бирүне билгеләү;
- 15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 16) җирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм аның белән идарә итү тәртибен, шул исәптән федераль законнарға ярашлы рәвештә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; җирлек Советы килешүе буенча яки раслаганнан соң читләштерелгән муниципаль милек төрләргә исемлеген билгеләү;
- 17) муниципаль предприятиеләрне булдыру, үзгәртеп кору һәм бетерү, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү, федераль законнарда каралган очраклардан тыш, эшләргә башкару турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;
- 18) муниципаль-ара хезмәттәшлек оешмаларында торак пунктның катнашу тәртибен билгеләү;
- 19) җирлекнең җирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягынан тәэмин итү тәртибен билгеләү;
- 20) җирле үзидарә органнары һәм җирле үзидарә вазифаи затлары җирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләрен үтәүне контрольдә тоту;
- 21) җирлек башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул итү;
- 22) җирлекнең территориаль планлаштыру документларын, шәһәр төзелеше проекткаларын җирле нормативларын, җирдән файдалану һәм җирлек территориясендә төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына ярашлы рәвештә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;
- 23) «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең җирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә җирлек бюджетыннан «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә бюджетна бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына үз

вәкаләтләренең бер өлешен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыру турында килешү төзү турында карарлар кабул итү;

24) торак пункт территориясендәге урамнарны һәм торак пунктларның башка өлешләрен атау һәм үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;

25) территориаль ижтимагый үзидарә органнарына җирлек бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп биру шартларын һәм тәртибен билгеләү;

26) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар формасында коммерцияле булмаган оешмалар булдыру турында карарлар кабул итү;

27) үз массакуләм мәгълүмат чараларын оештыру;

28) торак пункт Уставы һәм торак пункт Советы карарлары аңлатмасы;

29) җирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

30) сайлап куелган вазыйфаи затларга, җирлекнең сайлап куелган органнары әгъзаларына, җирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру;

31) торак пункт территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;

32) җирлекнең коммуналь инфраструктурасы системаларын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, җирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын раслау, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

33) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән җирлекләренең вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән җирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

2. Җирлек советы җирлек башлыгының аның эшчәнлегенә нәтижәләре, җирлек башкарма комитеты һәм җирлек башлыгы карамагындагы башка җирле үзидарә органнары эшчәнлегенә, шул исәптән җирлек Советы куйган мәсьәләләргә хәл итү турында еллык хисапларын тыңлый.

39 маддә. Авыл җирлегенә Советының эш тәртибе

1. Авыл җирлегенә Советының эш тәртибе әлеге устав һәм авыл җирлегенә Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Җирлек советы эшенең төп формасы булып аның утырышлары тора, аларда җирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Җирлек советы утырышы, әгәр анда сайланган депутатлар санының ким дигәндә 50 проценты катнашса, хокуклы.

4. Җирлек советының чираттагы утырышлары кирәк булганда, әмма өч айга бер тапкырдан да сирәгрәк үткәрелми. Чираттан тыш утырышлар җирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы буенча җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган өлешенә буенча чакырыла.

5. Совет утырышларын авыл җирлегенә башлыгы чакыра. Җирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш уздырылганчы бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Авыл җирлегенә Советы утырышлары ачык һәм ачык үткәрелә. Авыл җирлегенә Советының ачык утырышларында авылның теләсә кайсы кешесе катнашырга хокуклы.

Регламентта каралган очракларда, җирлек Советы ябык утырыш үткәру турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда җирлек Советы чакырган затлар гына, шулай ук утырышта закон нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш протоколы алып барыла. Утырыш протоколына утырышның датасы, урыны һәм вакыты турында мәгълүмат кертелә, каралган барлык мәсьәләләр санап чыгарыла һәм тавыш бирү нәтижәләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Жирлек советы утырышы протоколына кул куелгач, жирлек башлыгы аның белән жирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутатның бер тавышы бар. Авыл жирлеге Советы депутаты тавыш бирү хокукын үзе гамәлгә ашыра. Торак пункт Советы утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Һәр төр тавыш бирүне куллану очраklары әлеге устав, торак пункт Советы Регламенты белән билгеләнә.

Жирлек башлыгы һәм аның урынбасары булмаганда, Совет утырышын өлкән яшьтәге депутат ача һәм алып бара.

40 маддә. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыруны жирлек башлыгы башкара.

2. Жирлек Советы Регламентына ярашлы рәвештә, жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләргә алдан карау һәм эзерләү өчен депутатлар арасынан, жирлек башлыгынан тыш, даими яки вакытлы комиссияләр оештырылырга, (яки) жирлек советы эшчәнлегенә төп юнәлешләргә буенча әлеге мәсьәләләргә эзерләү өчен җаваплы депутатлар билгеләнергә мөмкин. Депутат ике даими комиссиядә генә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, жирлек Советы карарлары проектларын эзерләү, жирлек Советы Регламенты нигезендә жирлек башлыгының хокукый акты нигезендә жирлек Советы карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләргә тикшерү өчен депутатлар, жирлек башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәргә төзелергә мөмкин.

41 маддә. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләргә гамәлгә ашыру

1. Жирлек советы жирлек советы кабул иткән әлеге Устав нигезләмәләренә үтәлешен, жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын, жирлекне үстерү программаларын куллануны, жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген контрольдә тоту.

2. Жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, әлеге Уставны һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы карары белән депутатлар арасынан күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнарга ярашлы рәвештә, жирлек Советы инициативасы буенча жирлек башлыклары жирлек бюджеты акчаларын максатчан куллануны, муниципаль милеккә нәтижәле куллануны тикшерә (ревизияли) ала. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткөрү тәртибе «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә Контроль-хисап органы турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Жирлекнең башкарма комитеты, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфаи затлар, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр закон белән башкача билгеләнмәгән булса, жирлек Советы, жирлек Советы депутаты мөрәҗәгатә буенча жирлек Советы карамагына кагылышлы мәсьәләләр буенча сорала торган мәгълүмат бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукый актларны бозган очракта хокук бозуларны бетерү һәм гаепле затларны җаваплылыкка тарту өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Жирлек советы, контроль функцияләрен башкарып, жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-идарә итү эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

42 маддә. Муниципаль район Советына жирлек вәкилен сайлау

1. Жирлек вәкиле яшерен тавыш бирү юлы белән жирлек Советы депутатлары арасынан Татарстан Республикасы Ютазы район Советына сайлана.
2. Сайланган кандидат дип санала, аның өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысынан артыгы тавыш биргән.

43 маддә. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:
 - 1) жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;
 - 2) 2003 елның 06 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 73 маддәсендә каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча торак пункт Советын тарату;
 - 3) Татарстан Республикасы Югары судының жирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында карары үз көченә кәргән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен тапшыруына бәйлә рәвештә;
 - 4) торак пункт үзгәртеп корылган очракта, шулай ук торак пункт бетерелгән очракта;
 - 5) жирлек чикләре үзгәрү нәтижәсендә жирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан очракта;
 - 6) гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителгән муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозган очракта.
2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.
3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар 2002 елның 12 июнәдәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында»гы 67-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән сроктарда үткәрелә.

44 маддә. Жирлек Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек башлыгы яисә депутатлар төркеме инициативасы буенча жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының кимендә яртысы күләмендә кабул ителергә мөмкин.
2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелә алмый:
 - 1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;
 - 2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәләше турындагы хисапны раслау чорында;
 - 3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирүне уздыру чорында йә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.
3. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа рәхсәтнең сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар да өстәлергә мөмкин.
4. Депутатлар арасынан үзтаркату турындагы мәсьәләне алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек Советы яки жирлек башлыгы карары буенча жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык тыңлауларына чыгарылырга мөмкин.

5. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карауның дәвамлылығы жирлек Советы депутатларының һәм жирлек кешеләренең үз-үзләрен таркату инициативасын һәрьяклап һәм объектив тикшерү мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турындагы карар үз-үзен тарату турындагы инициативаны чыгарган көннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яшерен тавыш биру юлы белән өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдим кире кагылган очракта, кабат инициатива, үз-үзен таркату турында тәкъдим үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да иртәрәк күрсәтелергә мөмкин.

45 маддә. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре түбәндәге очракларда вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылса;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылса яисә вафат дип игълан ителсә;
- 5) аңа карата судның гаепләү карары законлы көченә керү;
- 6) Россия Федерациясеннән даими яшәү урынына чыгу;
- 7) Россия Федерациясе гражданлыгы йә чит ил гражданлыгы - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданлыгы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы, чит дәүләт гражданлыгы яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә Россия Федерациясе гражданы йә чит ил гражданы территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә чит ил гражданы, әгәр Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә башкача каралмаган булса, жирле үзидарә органнарына сайланган булырга хокуклы;
- 8) сайлаучылар тарафыннан чакыртып алу;
- 9) тиешле жирле үзидарә органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
- 10) хәрби хезмәتكә чакыру яисә аны алыштыра торган альтернатив граждан хезмәтенә юллама;
- 11) әлегә Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Әлегә маддәнең 1 өлешендәге 1-7, 10 һәм 11 пунктларында күрсәтелгән очракларда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату турындагы карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә, анда жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен туктату көне билгеләнә.

3. 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләргә үтәмәгән очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

4. Депутат нигезле сәбәпләрсез жирлек Советының барлык утырышларында алты ай рәттән депутат булмаган очракта, жирлек Советы депутаты вәкаләтләре жирлек Советының вакытыннан алда туктатыла.

5. Жирлек Советының жирлек депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карары вәкаләтләргә вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән алып 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә бу нигез жирлек Советы

утырышлары арасында барлыкка килгән очракта, - мондый нигез барлыкка килгән көннән соң өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

6. Рәис Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн элек гаризаны җирлек Советына керткән көн була.

7. Элекке маддәнең 1 өлешендәге 8 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләре рәсми басылып чыккан көннән җирлек Советы депутаты туктатыла.

8. Элекке маддәнең 1 өлешендәге 9 пунктында каралган очракта җирлек Советы депутаты вәкаләтләре җирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән туктатыла.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

46 маддә. Жирлек башлыгы - җирлекнең югары вазыйфаи заты

1. Жирлек башлыгы - җирлекнең иң югары вазыйфаи заты.
2. Жирлек башлыгы җирлек советы тарафыннан сайлана.
3. Жирлек башлыгы бер үк вакытта җирлек советын һәм җирлекнең башкарма комитетын җитәкли.
4. Жирлек башлыгы вазыйфасының рәсми атамасы - «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл җирлегенә» муниципаль берәмлек башлыгы (Урыссу авыл җирлегенә башлыгы) (алга таба - җирлек башлыгы).
5. Вазыйфасы буенча җирлек башлыгы Татарстан Республикасы Ютазы район Советы депутаты булып тора.

47 маддә. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлыгы яңа сайланган җирлек советының беренче утырышында җирлек Советы депутатлары арасынан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр җирлек Советы тавыш бирү тәртибен башка билгеләмәсә, җирлек Советы вәкаләтләре срогына.

Жирлек башлыгын сайлау җирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасынан, шул исәптән җирлек, иҗтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Раиса халкы тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Әгәр аны сайлау өчен җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, җирлек Советы депутаты сайланган җирлек башлыгы булып санала.

3. Сайланганнан соң, җирлек башлыгы түбәндәге антны бирә:

"Урыссу авыл җирлегенә башлыгы вазифасына керешкәндә, ант итәм - муниципаль берәмлек уставы белән бирелгән вәкаләтләребезне тормышка ашырганда, муниципаль берәмлек өчен бүгенге һәм киләчәк буыннар алдында җаваплылыгыбызны аңлап, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек Уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрен хөрмәт итеп, гражданлык килешүенә һәм икътисади потенциалын арттыруга омтылырга, үз бурычларыңны намус белән үтәү, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы һәм аның барлык халкы файдасына намуслы.

4. Жирлек Советы вәкаләтләре срогы тәмамланганнан соң, җирлек башлыгы билгеләнгән тәртиптә җирлекнең яңа башлыгы сайланганчы, җирлек эшчәнлегенә белән җитәкчелек итүне дәвам итә.

48 маддә. Торак пункт башлыгы статусы

1. Авыл жирлеге башлыгы даими нигездә эшли.

2. Жирлек башлыгы Татарстан Республикасы Ютазы район Советында даими нигездә алыштырыла торган вазыйфага сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрән бушатылмаган нигездә башкара.

3. Жирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек советына контрольдә тотыла һәм хисап бирә.

4. Жирлек башлыгы жирлек советына үз эшчәнлеге нәтижәләре, жирлекнең башкарма комитеты һәм аңа буйсынган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлеге нәтижәләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләргә хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра.

5. Авыл жирлеге башлыгы хокукы түгел:

1) эшқуарлык эшчәнлеге белән шәхсән яки ышанычлы кешеләр аша шөгыйльләнергә;

2) коммерцияле яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга, түбәндәге очрақлардан тыш:

а) сәяси партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы белән түләүсез идарә итүдә катнашу, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек ияләре ширкәтенең съездында (конференциясендә) яки гомуми жыелышында катнашу;

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу (сәяси партия, һөнәри берлек органы белән идарә итүдә катнашудан тыш, шул исәптән жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы, башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының съездында (конференциясендә) яки гомуми жыелышында катнашу, күчәмсез милек ияләре ширкәте) Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи затына (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә алдан хәбәр итү белән;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре Советында, Муниципаль берәмлекләргә башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) муниципаль берәмлек исемнән оешманы оештыручы вәкаләтләрән гамәлгә ашыру тәртибен яки муниципаль милектә булган акцияләргә (устав капиталындагы өлешләргә) идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актларга ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек оештыручы (акционер, катнашучы) булып торган оешманың идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

д) федераль законнарда каралган башка очрақлар;

3) Укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә. Шул ук вакытта укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый;

4) идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.

6. Жирлек башлыгы 2008 елның 25 декабрдәге «Коррупциягә каршы торында»гы 273-ФЗ санлы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән

билгелэнгән чикләүләргә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгының вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрендәге «Коррупциягә каршы торы турсында»гы 273-ФЗ санлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрендәге «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турсында»гы 230-ФЗ санлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турсында»гы 79-ФЗ санлы Федераль закон белән, 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турсында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда башкасы каралмаган булса.

49 маддә. Жирлек башлыгының вәкаләтләре

Торак пункт башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә торак пунктны тәкъдим итә, ышанычсыз торак пункт исеменнән эш итә;

2) жирлек уставында билгелэнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга кул куя һәм аларны игълан итә;

3) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларда рәислек итә, жирлек Советының чираттан тыш сессиясен чакыруны таләп итәргә хокуклы;

4) бер башлылык принципларында жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә җитәкчелек итә һәм жирлекнең башкарма комитеты аның компетенциясенә кергән вәкаләтләргә үтәү өчен шәхси җаваплылык тотат;

5) әлеге Уставта билгелэнгән тәртиптә жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый актларга, шулай ук жирлек Советы утырышларының протоколларына кул куя һәм аларны игълан итә;

6) жирлек Советы эшендә җәмәгәтчелек фикерен исәпкә алу һәм ачыклыкны тәэмин итү буенча чаралар күрә һәм халыкны жирлек советы эшчәнлегенә турсында даими рәвештә хәбәр итә;

7) атнага бер тапкырдан да сирәгрәк гражданнырны шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданнырның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

8) жирлекнең акчалары, шул исәптән жирлек Советының эшчәнлеген тәэмин итү һәм тоту өчен акчалар белән идарә итә, жирлекнең расланган бюджетына ярашлы рәвештә, банк учреждениеләрендә жирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм яба;

9) закон һәм әлеге Уставка ярашлы рәвештә гражданнырның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча жирлек советының хокукый актын кабул итүне оештыра;

10) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турсында хисапларны тәкъдим итә;

11) жирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясе проектын жирлек Советы каравына тәкъдим итә;

12) жирлек Советы раславына жирлек башкарма комитеты структурасы проектын кертә, жирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен хезмәткәрләргә чик саны һәм хезмәт хакы фонды тарафыннан билгелэнгән расланган структурага ярашлы рәвештә раслый;

13) жирлек башкарма комитетының муниципаль хезмәткәрләрен һәм башка хезмәткәрләрен билгели һәм вазифаларыннан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата дәрәжәләргә һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

14) жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яки) тәэмин итә, аларның үтөлеше өчен шәхси җаваплылык тотат; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү өчен тапшырылган дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

15) жирлек советына үз эшчәнлегенә нәтижеләре, жирлекнең башкарма комитеты һәм аңа буйсынган башка жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижеләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында еллык хисаплар тапшыра;

16) дәүләт һәм башка органнарда торак пункт мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, торак пункт исеменнән судка гариза бирә, ышаныч кәгазьләре бирә;

17) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

50 маддә. Жирлек башлыгы урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме буенча жирлек Советы депутатлар арасынан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгы урынбасары итеп сайлана.

3. Жирлек башлыгы урынбасары жирлек Советы Регламентында билгеләнгән бурычларны бүлүгә ярашлы рәвештә функцияләрен башкара, жирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча булмаганда (авыру яки ялга чыгу сәбәпле) яки үз бурычларын үтәү мөмкинлегенә булмаганда яки суд карары буенча аңа карата процессуаль мәҗбүри чараларны сак астына алу яки вазифасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә кулланганда жирлек башлыгы вазифаларын башкара торак пунктлар.

4. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге уставның 51 маддәсендә каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта жирлек башлыгы инициативасы буенча яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган депутатлар төркеме таләбе буенча кабул ителгән жирлек Советы карары буенча вазифасыннан чакырылырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турында карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

7. Авыл жирлегенә башлыгының урынбасары:

1) эшқуарлык эшчәнлегенә белән шәхсэн яки ышанычлы кешеләр аша шөгыльләнәргә;

2) коммерцияле яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга, түбәндәгелә очрактардан тыш:

а) сәясати партия, һөнәри берлек органы, шул исәптән жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы белән түләүсез идарә итүдә катнашу, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек ияләре ширкәтенең съездында (конференциясендә) яки гомуми җыелышында катнашу;

б) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу (сәясати партия, һөнәри берлек органы белән идарә итүдә катнашудан тыш, шул исәптән жирле үзидарә органында оештырылган беренчел профсоюз оешмасының сайлап куелган органы, башка иҗтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының съездында (конференциясендә) яки гомуми җыелышында катнашу, күчәмсез милек ияләре ширкәте) Россия Федерациясә субъектының югары вазифаи затына (Россия

Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) Россия Федерациясе субъекты законы белән билгеләнгән тәртиптә алдан хәбәр итү белән;

в) Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләре Советында, Муниципаль берәмлекләрнең башка берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) муниципаль берәмлек исеменнән оешманы оештыручы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яки муниципаль милектә булган акцияләрне (устав капиталындагы өлешләрне) идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актларга ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек оештыручы (акционер, катнашучы) булып торган оешманың идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) Укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә. Шул ук вакытта укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданныгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый;

4) идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керергә, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса.

6. Жирлек башлыгы урынбасары 2008 елның 25 декабрдәге «Коррупциягә каршы көрәш турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләренә, тьюларны, бурычларны үтәргә тиеш. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрдәге «Коррупциягә каршы көрәш турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрдәге «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп торы турында»гы 230-ФЗ санлы Федераль законда, 2013 елның 7 маендагы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлары (кертемнәре) булуны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында»гы 79-ФЗ санлы Федераль законда билгеләнгән чикләүләренә, тьюларны, бурычларны үтәмәгән очракта, 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, вакытыннан алда туктатыла.

51 маддә. Авыл жирлегә башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Авыл жирлегә башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 74.1 статьясына ярашлы рәвештә отставкага жиберү;

4) 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон статьясына ярашлы рәвештә вазифасыннан китүләр;

5) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;

7) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;

9) Россия Федерациясе гражданлығын яки чит ил дәүләте гражданлығын туктату - Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил дәүләте гражданлығы (гражданлығы) булу яисә Чит ил дәүләте территориясендә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ Россия Федерациясе гражданы яисә Россия Федерациясе халыкара килешүе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы чит ил гражданы булырга хокуклы, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә башкасы каралмаган булса;

10) сайлаучылар тарафыннан кире чакыру;

11) сәламәтлек торышы буенча муниципаль берәмлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмауның суд тәртибендә билгеләнгән;

12) муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 13 маддәсенең 3, 3.1-1, 3.2, 4 – 5, 6.2 пунктлары нигезендә, шулай ук муниципаль берәмлек юкка чыгарылган очракта;

13) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, торақ пунктның муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

14) муниципаль берәмлек чикләре үзгәрү яки шәһәр округы белән берләшү нәтижәсендә муниципаль берәмлек сайлаучылары санының 25 проценттан артыграқ артуы.

2. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары буенча аңа карата сак астына алу яки вакытлыча вазифасыннан читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүри чаралар кулланылган очракта, аның вәкаләтләрен жирлек башлыгы урынбасары башкара.

3. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта муниципаль сайлауларда сайлана торган жирлек башлыгын сайлау 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында»гы 67-ФЗ санлы Федераль закон белән билгеләнгән срокларда үткәрелә.

4. Әгәр вәкаләтләре жирлек башлыгын вазыйфасыннан азат итү турындагы Татарстан Республикасы Раисының (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы житәкчесе) хокукый акты нигезендә яисә жирлек башлыгын отставкага жибәрү турындагы жирлек Советы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы әлегә хокукый актны яисә карарны суд тәртибендә шикаять итсә, муниципаль сайлауларда сайлана торган жирлек башлыгын вакытыннан алда сайлау суд карары кәргәнче билгеләнә алмый законлы көч.

5. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек Советы тарафыннан үз составында яки конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасынан сайланган жирлек башлыгын сайлау мондый вәкаләтләр туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча башкарыла.

Шул ук вакытта, әгәр жирлек Советының вәкаләтләре срогы тәмамлануга алты айдан да азрак вакыт калса, жирлек башлыгын жирлек Советы составынан сайлау яңа сайланган жирлек советының беренче утырышында, ә жирлек башлыгын конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасынан сайлау жирлек советы сайланган көннән алып өч ай дәвамында хокукый составта башкарыла.

6. Әгәр вәкаләтләре Татарстан Республикасы Югары Раисының (Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) жирлек башлыгын вазыйфасыннан азат итү турындагы хокукый акты нигезендә яисә жирлек башлыгын отставкага жибәрү турындагы жирлек Советы карары нигезендә вакытыннан алда туктатылган жирлек башлыгы әлегә хокукый актны яисә карарны суд тәртибендә шикаять итсә, жирлек Советы жирлек Советы тарафыннан үз составында яки арасынан сайлана

торган җирлек башлыгын сайлау турында Карар кабул итәргә хокуклы түгел кандидатлар, конкурс нәтиҗәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән, суд карары законлы көченә кергәнчә.

7. Җирлек башлыгы урынбасары булмаган очракта, җирлек башлыгы вәкаләтләрән вакытлыча җирлек Советы депутаты башкара, ул җирлек Советының якин утырышында башка депутатлар, депутатларның инициатив төркемнәре тәкъдим иткән кандидатлар арасынан сайлана.

52 маддә. Ышаныч югалту сәбәпле муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль конституцион законнарда, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә, ышаныч югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) кешенәң федераль законнарда билгеләнгән очрактан тыш, аның ягы булган мәнфәгатьләр конфликтны булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрмәве;

2) кешенәң үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре, шулай ук үз хатынының (иренәң) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве, федераль законнарда билгеләнгән очрактан тыш, тулы булмаган белешмәләр бирүе яки федераль законнарда башкача билгеләнмәгән очракта дәрәҗә булмаган белешмәләр бирүе;

3) кешенәң түләүле нигездә коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә катнашуы, федераль закон белән билгеләнгән очрактан тыш;

4) кешенәң эшқуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыруы;

5) әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренәң башка органнары составына керүе.

2. Үз карамагындагы затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә яки китерергә мөмкин булган шәхси мәнфәгатьләре барлыкка килүе турында белгән муниципаль вазыйфаны биләүче зат, шулай ук Россия Федерациясе дөүләт вазыйфасын, Россия Федерациясе субъекты дөүләт вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны биләүче зат конфликтны булдырмау һәм (яки) җайга салу буенча чаралар күрмәгән очракта, ышаныч югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш аның яклы кешесе булган мәнфәгатьләр, очрактан тыш, федераль законнар белән билгеләнгән.

3. Коррупциячел хокук бозу кылган өчен ышаныч югалтуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата куллану турындагы белешмәләр 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 15 статьясында каралган ышаныч югалтуга бәйле рәвештә эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

V бүлек. ҖИРЛЕКНӘҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

53 маддә. Җирлекнең башкарма комитеты җирлекнең җирле үзидарә башкарма-идарә органы

1. Җирлекнең башкарма комитеты җирле үзидарәнең башкарма-идарә итү органы булып тора.

2. Җирлекнең башкарма комитетының рәсми исеме «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу авыл җирлегенә башкарма комитеты». Кыскача

вариант "Урыссу авыл жирлеге башкарма комитеты" (алга таба авыл жирлеге башкарма комитеты).

3. Жирлекнең башкарма комитеты жирлек советына һәм жирлек халкына хисап бирә һәм контрольдә тотат.

4. Авыл жирлеге башкарма комитетының мөһерләре, үз исемнәре белән бланклары бар.

5. Жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

54 маддә. Торак пунктның Башкарма комитеты структурасы

1. Жирлекнең башкарма комитеты структурасы жирлек башлыгы тәкъдиме буенча жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек башкарма комитеты структурасына жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты жетәкчесе урынбасары (секретарь), жирлек Башкарма комитетының башка вазифалы кешеләре керә.

55 маддә. Башкарма комитетның вәкаләтләре

1. Башкарма комитет:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәп өлкәсендә:

- жирлек бюджеты проекты, жирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясе проекты эшләүне тәмин итә;

- жирлек бюджетын үтәүне тәмин итә, жирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясен үтәүне оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап әзерли, жирлекнең социаль-икътисади үсеше стратегиясен үтәү турында хисаплар әзерли;

- жирлекнең икътисады һәм социаль өлкәсе торышын билгеләүче статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мөһүмәтларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирүне оештыра;

- жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән мәсьәләләр буенча стратегик планлаштыру документларын эшләүне һәм гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- торак пункт Советы тарафыннан расланган (хупланган) стратегик планлаштыру документларын гамәлгә ашыруны мониторинглау һәм контрольдә тоту;

2) муниципаль милек белән идарә итү, торак пункт территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәтләр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милеккә булган мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын булдыру, сатып алу, куллану, боерык бирү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда жирлек Советына муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм килештерүгә (раслауга) кертә;

муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән торак пунктның икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр тәзи; торак пункт территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- жирлек советы билгеләгән тәртип буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тәзи, аларның эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслай, муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс белән тәмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп

кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә аларның житәкчеләрен билгели һәм биләгән вазифаларыннан азат итә;

- муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыра; торак пунктны төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль - мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларын кулланып башка эшләрне башкаруга заказчы булып тора;

- авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итә, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

3) территорияль планлаштыру, жирне һәм башка табигый ресурсларны куллану, әйләнә-тирә табигый мохитне саклау өлкәсендә:

- Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына ярашлы рәвештә, жирлекнең генераль планы проектын һәм жирлекнең башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын эшли һәм жирлек советын раслауга кертә, аларны гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

жирләрне резервлау һәм муниципаль ихтыяжлар өчен жир участкаларын тартып алуны гамәлгә ашыра;

- жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра,

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда биналарны, корылмаларны тикшерә һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирә;

шәхси торак төзелеше объектын яки бакча йортын төзү яки реконструкцияләү турында белдерүдә күрсәтелгәннәрнең туры килүе турында хәбәр итүләр жибәрә (алга таба - планлаштырыла торган төзелеш турында хәбәрнамә) индивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларына һәм индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын жир участогында урнаштыруның рәхсәт ителүенә, планлаштырыла торган төзелеш турында белдерүдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларга һәм (яки) шәхси торак төзелеше объектын яки бакча йортын жир участогында урнаштыруның рәхсәт ителмәве, төзелгән яки реконструкцияләнгән шәхси торак төзелеше яки бакча йорты объектларының торак пункт территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендә индивидуаль торак төзелеше объектларын яки бакча йортларын төзегәндә яки реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы закон таләпләренә туры килмәве яки туры килмәве турында хәбәрнамәләр;

- Россия Федерациясенәң гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелешне сүтү турында карарлар, үз белдеге белән төзелешне сүтү яки аны рәхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларына, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә, территорияне планлаштыру буенча документациягә яки федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләргә туры китерү турында карарлар кабул итә;

максатчан билгеләнеше буенча кулланылмый торган яки Россия Федерациясе законнарын бозып кулланыла торган жир участогын алу турында карарлар кабул итә;

үз белдеге белән төзелгән бинаны сүтә яки демонтажлый яки Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда аны билгеләнгән таләпләргә туры китереп китерә;

муниципаль милектә булган жирләрне рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыруны һәм оештыруны гамәлгә ашыра;

муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра;

- халыкка экологик хэл турында хэбэр итэ, тиешле органнарға әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның гамәлләре турында хэбэр итэ;

Россия Федерациясе Су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары хужасының вәкаләтләрен, халыкны аларны куллануны чикләү турында мәгълүмат бирүне гамәлгә ашыра;

Россия Федерациясе Шөһәр төзелеше кодексында каралган очрақларда биналарны, корылмаларны тикшерә һәм мондый тикшерүләр барышында ачықланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирә.

4) Төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

- адреслашу объектларына адреслар бирә, адресларны үзгәртү, гамәлдән чыгару, урам-юл челтәре элементларына исемнәр бирү (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль-ара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның җирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), торак пункт чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәрне үзгәртү, гамәлдән чыгару, мәгълүматны Дәүләт адреслы челтәрендә урнаштыру реестрлар;

торак пунктлар чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген гамәлгә ашыра һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итә, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыру һәм эшләвен тәэмин итә;

халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү һәм торак пункт чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыру өчен шартлар тудыра;

5) торак өлкәсендә:

- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаж гражданны билгеләнгән тәртиптә исәпкә ала;

- торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарны торак биналарга күчерү турында билгеләнгән тәртиптә карарлар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп коруны һәм үзгәртеп планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондының торак биналарын яшәү өчен яраксыз дип таный;

- торак пунктта яшәүче һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаж аз керемле гражданны торак законнары нигезендә торак биналар белән тәэмин итә;

6) авыл хужалыгы һәм эшмәкәрлекне үстерү өлкәсендә:

авыл хужалыгы җитештерүен үстерү һәм авыл хужалыгы продукциясе, чимал һәм азык-төлек базарын киңәйтү өчен шартлар тудыра, Кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыра;

7) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм халыкка башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

торак пункт чикләрендә халыкны су белән тәэмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәэмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

халыкны җәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне, торак пункт китапханәләренең китапханә фондларын тулыландыруны һәм саклауны тәэмин итүне оештыра;

ял оештыру һәм авыл халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү өчен шартлар тудыра;

торак пункт территориясендә физик культура, мектеп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыра, торак пунктта рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыра;

торак пунктта яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыра һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыра, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына иреккә керүен тәэмин итә;

ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм жирләү урыннарын тәэмин итә;

- энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижәлелекне арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны тормышка ашыра, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларны энергетик тикшерү үткөрүне оештыра, энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижәлелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- 2010 елның 27 июлендәге «Жылылык белән тәэмин итү турында»гы 190-ФЗ санлы Федераль закон белән каралган жылылык белән тәэмин итүне оештыру вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

- 2011 елның 07 декабрдәге «Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агузу турында»гы 416-ФЗ санлы Федераль законда каралган су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агузу өлкәсендәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыра;

жирлекнең коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасын, жирлекнең транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программасын эшли һәм раслый, аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә;

8) төзекләндерү өлкәсендә:

каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау буенча эшчәнлекне оештыруда катнаша;

торак пункт территориясен төзекләндерүне оештыра, торак пункт Советы карары белән расланган төзекләндерү кагыйдәләренә ярашлы;

- төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы булып торак пункт территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, инвалидлар өчен социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларына һәм күрсәтелә торган хезмәтләргә ирешү мөмкинлеген тәэмин итү таләпләрен үтәү тора,

шәһәр урманнарын, торак пунктлар чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигый территорияләр урманнарын куллануны, саклауны, саклауны, яңадан үрчәтүне оештыра;

9) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәэмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә:

- торак пункт территориясендә законнарны, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актларын үтәүне, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәэмин итә;

- дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфаи затлары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның жирле үзидарә хокукларын бозучы актларын билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судында шикаять итә;

- торак пункт чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- торак пунктлар чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәэмин итә;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтүне, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыруны тәэмин итә;

территориаль оборона һәм гражданның оборонасы, халыкны һәм торак пункт территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәэмин итә;

үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы яки барлыкка килү турында вакытында хәбәр итүне һәм мәгълүмат бирүне тәэмин итә;

торак пункт территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формированиеләре эшчәнлеген оештыра, тәэмин итә;

- су объектларында кешеләрнең иминлеген тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәэмин итә;

муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне эзерләүне һәм үткөрүне оештыру һәм матди-техник тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткөрү, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук торак пункт территориясендә терроризм һәм экстремизм күренешләренең нәтижәләрен минималләштерүдә һәм (яки) бетерүдә катнаша;

- торак пункт чикләрендә коррупциягә каршы тору чараларын гамәлгә ашыра;

- жирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи затларының, жирле үзидарәнең сайлап куелган органнары әгъзаларының, жирлек Советы депутатларының, муниципаль хезмәткәрләренең һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренең һөнәри белемнәрен һәм өстәмә һөнәри белемнәрен оештыра, муниципаль хезмәт өчен кадрлар эзерләүне оештыра;

- торак пункт территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыра;

депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткөрү өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели;

10) мәдәният, спорт һәм балалар һәм яшьләр белән эшләр өлкәсендә:

- Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклауны, куллануны һәм популярлаштыруны тәэмин итә (алга таба-торак пункт милкәндәгә мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), торак пункт территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәгә мәдәни халык объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау;

жирле традицион халык сәнгать иҗатын үстерү өчен шартлар тудыра, торак пунктта халык сәнгать кәсепләрен саклау, торгызу һәм үстерү өчен шартлар тудыра;

торак пункт территориясендә урнашкан муниципаль музейларны тотуны тәэмин итә;

- торак пунктта балалар һәм яшьләр белән эшләр буенча чаралар оештыра һәм гамәлгә ашыра;

11) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын исәпкә ала һәм тиешле файдалануны тәэмин итә;

- тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен тиешле федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирлек Советы карарларына ярашлы рәвештә, жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларынан үзенә тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тәэмин итә

12) башка вәкаләтләр:

- жирлек Советы эшчәнлеген оештыру, хокукий, мәгълүмати, матди-техник һәм башка тәэмин итүне гамәлгә ашыра;

торақ пунктның архив фондын формалаштыруны тәэмин итә;

үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнарға ярашлы рәвештә халыкара һәм тышкы икътисади элементләрне гамәлгә ашыра;

- жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү максатларында гражданның торақ пункт өчен социаль әһәмиятле эшләренә (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле нигездә башкаруға жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәрүне оештыра;

- муниципаль хезмәтләр реестрын формалаштыру һәм алып бару тәртибен билгели; жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра, законнар, әлеге Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек советы яки башка жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләрдән тыш.

2. Жирлекнең башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруға вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендәге башкарма комитетның вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контроль оештыру һәм гамәлгә ашыру. Муниципаль контроль төрләре һәм аларны гамәлгә ашыруға вәкаләтле жирле үзидарә органнары исемлегенә муниципаль берәмлекнең вәкилләкләре органы билгеләнгән тәртиптә алып барыла;

2) жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән төбәк дәүләт контролен (күзәтчеләген) оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү, Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятенең вәкаләтле органнары тарафыннан раслана торган типовой административ регламентлар, жирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру вәкаләтләре бирелгән төбәк дәүләт контролен (күзәтчеләген) гамәлгә ашыруның административ регламентларын эшләү. Күрсәтелгән административ регламентларны эшләү һәм кабул итү Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә башкарыла;

4) авыл жирлекләрендә жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла торган муниципаль контрольдән тыш, күрсәткечләре һәм методикасы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәлеләген мониторинглауны оештыру һәм үткәрү;

5) Россия Федерациясе субъектларының федераль законнарында, законнарында һәм башка норматив хокукий актларында каралган башка вәкаләтләрен гамәлгә ашыру.

2008 елның 26 декабрендәге «Дәүләт контролен (күзәтчеләген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм шәхси эшмәкәрләренәң хокукларын яклау турында»гы 294-ФЗ санлы Федераль закон нигезләмәләре муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларның, шәхси эшмәкәрләренәң хокукларын яклау белән бәйлә мөнәсәбәтләргә карата кулланыла.

3. Башкарма комитетның жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә карамаган мәсьәләләрне хәл итү буенча түбәндәге хокуклары бар:

торақ пункт музейларын булдыру;

торақ пунктта нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкарырга;

- опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруда катнашырга;

торақ пункт территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләренәң хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырырга;

-Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм торақ пункт территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруға ярдәм күрсәтергә;

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашырга;

муниципаль янғын күзәтчелеген булдыру;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

кеше хокукларын тәэмин итүне жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы жәмәгать күзәтү комиссияләренә һәм мәжбүри тоту урыннарында булган кешеләргә ярдәм күрсәтү;

-инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидларның ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга 1995 елның 24 ноябрәндәге «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»гы 181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә ярдәм күрсәтергә;

2008 елның 26 декабрәндәге «Дәүләт контролен (күзәтчелеген) һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда юридик затларның һәм шәхси эшмәкәрләрнең хокукларын яклау турында»гы 294-ФЗ санлы Федераль закон нигезләмәләре муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, юридик затларның, шәхси эшмәкәрләрнең хокукларын яклау белән бәйле мөнәсәбәтләргә карата кулланыла.

3. Башкарма комитетның жирле әһемияттәге мәсьәләләргә карамаган мәсьәләләренә хәл итү буенча түбәндәге хокуклары бар:

торақ пункт музейларын булдыру;

торақ пунктта нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкарырга;

- опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруда катнашырга;

торақ пункт территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләренә хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйле эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырырга;

-Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм торақ пункт территориясендә миллиәтара мөнәсәбәтләр өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм күрсәтергә;

- жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашырга;

муниципаль янғын күзәтчелеген булдыру;

- туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;

кеше хокукларын тәэмин итүне жәмәгать контролен гамәлгә ашыручы жәмәгать күзәтү комиссияләренә һәм мәжбүри тоту урыннарында булган кешеләргә ярдәм күрсәтү;

-инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидларның ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга 1995 елның 24 ноябрәндәге «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»гы 181-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә ярдәм күрсәтергә;

56 маддә. Жирле үзидарә органнары арасындагы бәхәсләрне хәл итү һәм үзара хезмәттәшлек нигезләре

1. Жирле үзидарә органнарының үзара эш итү тәртибен жирлек советы билгели ала.

2. Жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килешү процедураларын үткөрү юлы белән яки суд тәртибендә хәл ителә.

VI бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ

57 маддә. Жирлекнең контроль-хисап органы

1. Жирлекнең контроль-хисап органы Даими эшләүче, финанс

контроленең коллегияль органы булып тора, аның вәкаләтләрен «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең Контроль-хисап палатасы гамәлгә ашыра.

2. «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлегенең Контроль-хисап палатасын оештыру һәм эшчәнлек тәртибе, вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, 2011 елның 7 февралендәге «Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруның һәм эшчәнлегенең гомуми принциплары турында»гы 6-ФЗ санлы, 2003 елның 6 октябрендәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы федераль законнар белән билгеләнә, Россия Федерациясенең башка федераль законнары һәм башка норматив хокукый актлары белән, әлеге Устав, «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге Советы тарафыннан расланган Контроль-хисап палатасы турында Нигезләмә, башка муниципаль норматив хокукый актлар.

Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә муниципаль берәмлекләренең контроль-хисап органнарын оештыруны һәм эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

VII бүлек. МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТ УЗУ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРНЫ БИЛӘУ

58 маддә. Гомуми нигезләмәләр

1. Муниципаль хезмәт гражданның һөнәри эшчәнлегенә, ул даими нигездә муниципаль хезмәт вазифаларында башкарыла, алар хезмәт килешүе (контракты) тәү юлы белән алыштырыла.

2. Муниципаль хезмәт вазыйфалары муниципаль хокукый актлар белән Татарстан Республикасында муниципаль хезмәт вазыйфалары реестры нигезендә билгеләнә.

3. Муниципаль хезмәтне финанслау жирлек бюджеты акчалары хисабына башкарыла.

4. Россия Федерациясенең дәүләт телен белгән гражданны муниципаль хезмәткә тигез керү мөмкинлегенә ия һәм аның жөнәсенә, расасына, милләтенә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, яшәү урынына, дингә, ышануларга, ижтимагый берләшмәләргә каравына, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең һөнәри һәм эшлекле сыйфатларына бәйлә булмаган башка шартларга карамастан, аның тигез шартларда үтүенә ия.

Һөнәри белем дәрәжәсенә, муниципаль хезмәт стажына яки муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен кирәкле белгечлек, әзерлек юнәлешенә буенча эш стажына квалификация таләпләре муниципаль хезмәт вазыйфаларын биләү өчен типовой квалификация таләпләре нигезендә муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә, алар муниципаль хезмәт вазыйфалары классификациясенә ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.

Вазифа бурычларын үтәү өчен кирәкле белем һәм күнекмәләргә квалификация таләпләре муниципаль хезмәткәрнең һөнәри хезмәт эшчәнлегенә өлкәсенә һәм төренә бәйлә рәвештә аның вазифа Инструкциясе белән билгеләнә. Муниципаль хезмәткәрнең вазифа инструкциясендә шулай ук белгечлеккә, әзерлек юнәлешенә квалификация таләпләре каралырга мөмкин.

59 маддә. Муниципаль хезмәт вазыйфасы

1. Муниципаль хезмәт вазыйфасы - әлеге Устав нигезендә төзелә торган жирле үзидарә органындагы вазыйфа, жирле үзидарә органының яисә муниципаль вазыйфаны биләүче затның вәкаләтләрен үтәүне тәмин итү бурычларын билгеләнгән түгәрәк белән тәмин итү буенча билгеләнгән вазыйфа.

60 маддә. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, муниципаль хезмәткәр

1. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар булып түбәндәгеләр тора (әлеге затларны 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 2 маддәсендәге 1 өлешенәң унтугызынчы абзацы нигезендә билгеләргә).

2. Муниципаль хезмәткәр федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә башкаручы граждандан, муниципаль хезмәт вазыйфасы буенча пособие түләү буенча Вазыйфаларны Поселение бюджеты акчалары исәбеннән түли.

3. Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген техник яктан тәэмин итү вазыйфаларын башкаручы затлар муниципаль хезмәт вазыйфаларын башкармыйлар һәм муниципаль хезмәткәрләр булып тормыйлар.

61 маддә. Муниципаль хезмәткәрнең хокуклары һәм бурычлары

1. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә хокуклы:

1) аның муниципаль хезмәтнең биләгән вазыйфасы буенча хокукларын һәм бурычларын билгеләүче документлар, вазыйфаи бурычларын үтәүнең сыйфатын бәяләү критерийлары һәм хезмәт буенча алга китү шартлары белән танышу;

2) вазыйфаи бурычларны башкару өчен кирәкле оештыру-техник шартларны тәэмин итү;

3) хезмәт хақы һәм хезмәт законнары, муниципаль хезмәт турындагы законнар һәм хезмәт шартнамәсе (контракт) нигезендә башка түләүләр;

4) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылыгын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен биерү, шулай ук еллык түләүле отпускны тәэмин итә торган ял;

5) вазыйфаи бурычларны үтәү өчен кирәкле мәгълүматны һәм материалларны билгеләнгән тәртиптә алу, шулай ук жирле үзидарә органы эшчәнлеген камилләштерү турында тәкъдимнәр кертүгә;

6) муниципаль хезмәтнең вакантлы вазыйфасын биләүгә конкурста үз инициативасы белән катнашу;

7) муниципаль хокукый акт нигезендә жирле бюджет акчалары исәбеннән өстәмә һөнәри белем алу;

8) үзенең шәхси мәгълүматларын яклау;

9) үз эшенең барлык материаллары, һөнәри эшчәнлекләре турында чакыртып алулар һәм аларны шәхси эшенә керткәнче башка документлар белән танышу, шулай ук аның язма аңлатмаларын шәхси эшенә беркетеп кую;

10) берләшмәсе, һөнәри берлекләр төзү хокукын да керттеп, үз хокукларын, социаль-икътисадый һәм һөнәри мәнфәгатьләрен яклау өчен;

11) хезмәт законнары нигезендә индивидуаль хезмәт бәхәсләрен карау, муниципаль хезмәттә үз хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, аларның бозуларына карата судка шикаять белдерүне керттеп;

12) Россия Федерациясе законнары нигезендә пенсия белән тәэмин итү.

2. Муниципаль хезмәткәр, контракт буенча жирле администрация башлыгы вазыйфасын биләүче муниципаль хезмәткәрдән гайре, яллаучы вәкиленә (эш бирүчегә) алдан язмача хәбәр итеп, мәнфәгатьләр конфликтына тәэсир итмәсә һәм 2007 елның 02 мартындагы «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»гы 25-ФЗ санлы Федераль законда башкасы каралмаган булса, башка түләүле эшне башкарырга хокуклы.

3. Муниципаль хезмәткәр түбәндәгеләргә бурычлы:

1) Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларын, конституцияне (уставларны), Россия Федерациясе субъектларының законнарын һәм башка норматив хокукый актларын, муниципаль берәмлек уставын һәм башка муниципаль хокукый актларны үтәргә һәм аларның үтәлешен тәэмин итәргә;

2) вазыйфаи инструкция нигезендә вазыйфаи бурычларны башкарырга;

3) вазыйфаи бурычларын үтәгәндә кешенең һәм гражданның, расага, милләтенә, теленә, дингә һәм башка шартларга бәйсез рәвештә, хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен, шулай ук оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен үтәргә;

4) жирле үзидарә органында билгеләнгән эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләрен, вазыйфаи инструкцияне, хезмәт мәгълүматы белән эшләү тәртибен үтәргә;

5) вазыйфаи бурычларны тиешенчә башкару өчен кирәкле квалификация дәрәжәсен саклап калу;

6) дәүләт серен һәм федераль законнар белән саклана торган башка серне тәшкит итүче белешмәләрен, шулай ук вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә аңа мәгълүм булган белешмәләрен, шул исәптән гражданның шәхси тормышына һәм сәламәтлегенә кагылышлы яисә аларның намусына һәм абруена кагыла торган белешмәләрен фаш итмәскә;

7) дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне, шул исәптән аңа вазыйфаи бурычларны башкару өчен бирелгән мөлкәтне сакларга;

8) үз гаиләсенең үзе һәм әгъзалары турында Россия Федерациясе законнарында каралган белешмәләрен билгеләнгән тәртиптә тапшырырга;

9) яллаучы вәкиленә (эш бирүчегә) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату турында йөз чит ил гражданлыгын (подданствосын) Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын язма рәвештә хәбәр итәргә, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы, муниципаль хезмәткәргә шул хакта билгеле булган көнне, әмма Россия Федерациясе гражданлыгы йөз чит ил гражданлыгы (подданствосы) туктатылган көннән алып биш эш көненнән дә соңга калмыйча, аның нигезендә чит ил гражданы муниципаль хезмәттә булырга хокуклы;

10) чит дәүләт гражданлыгын (подданствосын) алу турында йөз чит дәүләт территориясендә гражданның даими яшәү хокукын раслаучы бүтән документ яисә башка документ алу турында яллаучы (эш бирүче) вәкиленә (эш бирүчегә) язма рәвештә хәбәр итәргә, муниципаль хезмәткәргә бу хакта билгеле булган көнне, әмма чит дәүләт гражданлыгы (подданствосы) алынган көннән алып биш эш көненнән дә соңга калмыйча йөз гражданның чит ил территориясендә яшәргә рөхсәт кәгазе яисә даими яшәү хокукын раслаучы башка документ алганнан соң;

11) әлеге Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләрен үтәргә, йөкләмәләрен үтәргә, тьюларны бозмаска;

12) эш бирүче (эш бирүче) вәкиленә вазифа бурычларын үтәгәндә шәхси кызыксыну турында язма рәвештә хәбәр итәргә, бу мәнфәгатьләр конфликтна китерергә мөмкин, һәм мондый конфликтны булдырмау буенча чаралар күрергә. 4. Муниципаль хезмәткәр үзенә бирелгән законсыз йөкләмәне үтәргә хокуклы түгел. Муниципаль хезмәткәр фикеренчә, хокуксыз булган тиешле житәкчедән йөкләмә алганда, муниципаль хезмәткәр әлеге йөкләмәне үтәгәндә бозылырга мөмкин булган федераль законнар һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, муниципаль хокукый актлар нигезләмәләрен күрсәтеп, йөкләмә биргән житәкчегә язма рәвештә әлеге йөкләмәнең законсызлыгын дәлилләүне тапшырырга тиеш бу йөкләмә. Әлеге йөкләмәне житәкче язма рәвештә раслаган очракта, муниципаль хезмәткәр аны үтәүдән баш тартырга тиеш. Законсыз йөкләмә үтәлгән очракта муниципаль хезмәткәр һәм бу йөкләмәне биргән житәкче Россия Федерациясе законнары нигезендә җаваплы.

62 маддә. Муниципаль хезмәткәргә бирелә торган гарантияләр

1. Муниципаль хезмәткәргә түбәндәгеләр гарантияләне:

1) вазыйфаи инструкция нигезендә аның вазыйфаи бурычларын үтәвен тәэмин итә торган эш шартлары;

2) үз вакытында һәм тулы күләмдә акчалата түләү алуға хокук;

3) эш (хезмәт) вакытының нормаль дәвамлылығын билгеләү, ял көннәрен һәм эш көне булмаган бәйрәм көннәрен бирү, шулай ук еллык түләүле отпускны тәэмин итә торган ял;

4) муниципаль хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына медицина хезмәте күрсәтү, шул исәптән муниципаль хезмәткәр пенсиягә чыкканнан соң;

5) тиешле еллар эшләгән өчен һәм инвалидлыкка бәйле рәвештә пенсия белән тәэмин итү, шулай ук вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә вафат булган очракта муниципаль хезмәткәрнең гаилә әгъзаларын пенсия белән тәэмин итү;

6) вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрнең сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә зыян китерү очрагына мәжбүри дөүләт иминләштерүе;

7) муниципаль хезмәткәрләрнең муниципаль хезмәт узу чорында авыруы яисә хезмәткә сәләтлелеген югалту очрагына яисә аны туктатканнан соң мәжбүри дөүләт социаль иминиятләштерүе, әмма ул вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә барлыкка килгән;

8) федераль законнарда билгеләнгән очракларда, тәртиптә һәм шартларда аның вазыйфаи бурычларын үтәүгә бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрне һәм аның гаилә әгъзаларын көчләүдән, янаулардан һәм башка хокук булмаган гамәлләрдән яклау.

2. Жирле үзидарә органы бетерелүгә йә жирле үзидарә органы хезмәткәрләре штаты кыскаруга бәйле рәвештә муниципаль хезмәткәрләр белән хезмәт шартнамәсе өзәлгәндә, муниципаль хезмәткәргә, оешма бетерелүгә йә оешма хезмәткәрләре штаты кыскартылуға бәйле рәвештә алар эштән азат ителгән очракта, хезмәткәрләр өчен хезмәт законнарында билгеләнгән гарантияләр бирелә.

3. Муниципаль хезмәткәрләргә Татарстан Республикасы законнары белән өстәмә гарантияләр бирелергә мөмкин.

63 маддә. Муниципаль хезмәткәрнең дисциплина жаваплылығы

1. Дисциплинар гамәл кылган өчен - муниципаль хезмәткәрләргә аның өстенә йөкләнгән хезмәт бурычларын үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен - яллаучы (эш бирүче) вәкиле түбәндәге дисциплинар түләтүләргә кулланырга хокуклы:

1) кисәтү;

2) шәлтә;

3) муниципаль хезмәттән тиешле нигезләрдә эштән азат итү.

2. Дисциплинар гаеп кылуны рөхсәт иткән муниципаль хезмәткәр вакытлыча (әмма кимендә бер айга), аның дисциплинар жаваплылығы турындагы мәсьәләне хәл итүгә кадәр, акчалата карап торуны саклап калу белән вазыйфаи бурычларын үтәүдән читләштерелергә мөмкин. Муниципаль хезмәткәрне вазыйфаи бурычларын үтәүдән читләштерү бу очракта муниципаль хокукый акт белән башкарыла.

3. дисциплинар түләтүләргә куллану һәм бетерү тәртибе, 2007 елның 02 мартындагы «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында»гы 25-ФЗ санлы Федераль законда каралган очраклардан тыш, хезмәт законнары белән билгеләнә.

VIII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАНАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

64 маддә. Юридик зат хокукларына ия жирлекнең жирле үзидарә органнары

Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик затның хокуклары белән жирлек Советына һәм жирлекнең башкарма комитетына бирелә.

65 маддә. Жирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменнән мөлкәти һәм башка хокуклар һәм бурычлар алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышанычнамәсез чыгыш ясарга жирлек башлығы мөмкин.

2. Жирлек Советы, жирлекнең башкарма комитеты идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик затлар буларак дәүләт теркәве узарга тиеш.

66 маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирле үзидарә органнарын тотуга чыгымнарны финанслау бары тик жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына башкарыла.

IX бүлек. ДЕПУТАТЛАРГА, ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗИФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

67 маддә. даими нигездә эшләүче жирлек башлығы, жирлек Советы депутатлары һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

Даими нигездә эшләүче жирлек башлығы, жирлек Советы депутатлары һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре 2009 елның 12 февралендәге «Муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутаты, Татарстан Республикасында жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында»гы 15-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнә.

68 маддә. Жирлек Советы депутатларының, жирлек башлығының кагылгысызлык гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлығының, жинаять яисә административ җаваплылыкка тартылган, аларны тоткарлау, кулга алу, тентү, сорау алу, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылу хокукларының гарантияләре, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт урыны депутатларына карата оператив-эзләнү чаралары, аларның багажлары, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чаралары язышулары федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә жирлек Советы депутаты тавыш биргәндә әйтелгән фикерләре, позициясе, депутат, жирлек башлығы статусына туры килә торган башка гамәлләре өчен, шул исәптән аның вәкаләтләре срогы узгач, жинаять яисә административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә жирлек Советы депутаты, жирлек башлығы тарафыннан халык алдында кимсетүләр, яла ягу яки федераль законда каралган башка хокук бозулар кылган очракларга кагылмый.

X бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ҺӘМ ВАЗИФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ҖАВАПЛИЛЫГЫ

69 маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының җаваплылыгы

Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары кануннар нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында җаваплы булалар.

Гражданнарны турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарларга, жирле үзидарә органнарының һәм жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затларының карарларына һәм гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата законда билгеләнгән тәртиптә судка яисә арбитраж судка шикаять бирелергә мөмкин.

70 маддә. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында җаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыгының, жирлек халкының, җаваплылыгы аны сайлаган жирлекнең ышанычын тиешле депутат итеп югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы жирлек халкының ышанычын югалткан депутат әлеге Уставта каралган нигезләрдә һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

71 маддә. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә жирлек Советының, жирлек башлыгының дәүләт алдындагы җаваплылыгы тиешле суд карары нигезендә, алар Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституцион законнарны, федераль законнарны, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлеге Уставны бозган очракта, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта килә.

2. 2003 елның 06 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон белән жирлек советын тарату, вазыйфасыннан ваз кичү һәм аны бетерү тәртибе билгеләнә.

72 маддә. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы

Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарә вазифаи затларының физик һәм юридик затлар алдында җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

73 маддә. Ышаныч югалту сәбәпле муниципаль вазыйфаларны биләүче затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Муниципаль вазыйфаны биләүче зат, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә, ышаныч югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш:

1) кешенең мәнфәгатьләр конфликтыны булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрмәве;

2) кешенең үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре, шулай ук үз хатынының (тормыш иптәшенең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәве яки, әгәр федераль законнарда башкача билгеләнмәгән булса, белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирмәве;

3) кешенең түләүле нигездә коммерция оешмасының идарә органы эшчәнлегендә катнашуы, федераль закон белән билгеләнгән очраклардан тыш;

4) кешенең эшкуарлык эшчәнлеген гамәлгә ашыруы;

5) әгәр Россия Федерациясенәң халыкара килешүендә яки Россия

Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясе территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләренең башка органнары составына керүе.

2. Муниципаль вазыйфаны биләүче кеше, аңа буйсынган кешенең мәнфәгатьләре конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси мәнфәгатьләре барлыкка килүе турында белгән кеше, шулай ук муниципаль вазыйфаны биләгән кеше мәнфәгатьләре конфликтна булдырмау һәм (яки) жайга салу буенча чаралар күрмәгән очракта, ышанычын югалту сәбәпле, эштән азат ителергә (вазыйфасыннан азат ителергә) тиеш.

3. Муниципаль вазыйфаны биләүче затка карата коррупциячел хокук бозу өчен ышанычны югалту сәбәпле эштән азат итү (вазыйфадан азат итү) рәвешендәгә жәзаны куллану турындагы мәгълүматлар әлеге зат тиешле вазыйфаны биләгән жирле үзидарә органы тарафыннан 2008 елның 25 декабрәндәгә «Коррупциягә каршы тору турында»гы 273-ФЗ санлы Федераль законның 15 маддәсендә каралган ышанычны югалту сәбәпле эштән азат ителгән затлар реестрына кертелә.

XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

74 маддә. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Муниципаль хокукий актлар системасына торак пункт керә:

1) жирлек уставы, жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукий актлар;

2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары;

3) әлеге Уставта каралган жирлек башлығының, жирлекнең башкарма комитетының һәм жирле үзидарәнең башка органнарының һәм жирле үзидарәнең вазифаи затларының хокукий актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлгә ия һәм бөтен жирлек территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар әлеге уставка һәм жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлекнең әлеге Уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәлергә тиешле кагыйдәләрне билгеләүче карарлар, жирлек башлығын отставкага жиберү турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә. Жирлек советының жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлары, әгәр 2003 елның 6 октябрәндәгә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон белән башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Әгәр жирлек башлығы жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкарса, жирлек башлығы тавышы жирлек Советы карарларын кабул иткәндә жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

4. Жирлек башлығы, жирлекнең әлеге Уставы һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә, жирлек башлығы жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкарса, жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча

карарлар һәм боерыклар чыгара, яки жирлек башлыгы жирлек башкарма комитеты башлыгы вәкаләтләрән башкарса, әлегә статьяның 6 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләр буенча жирлек башкарма комитеты карары һәм боерыклары чыгара. Жирлек башлыгы 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә жирлекнең әлегә Уставы белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм боерыклар чыгара.

5. Жирлек Советы Рәисе жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм боерыклар чыгара, жирлек Советы карарларына кул куя.

6. Жирлек башлыгы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлекнең әлегә Уставы, жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләр һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыруга бәйлә мәсьәләләр буенча Башкарма комитет карарларын, шулай ук жирлекнең башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча боерыкларын чыгара.

7. Муниципаль хокукый актлар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституцион законнарға, 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законға, Россия Федерациясенә башка федераль законнарына һәм башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.

8. Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен жирлекнең гражданны, оешма житәкчеләре, жирле үзидарә органнары вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә җаваплы.

75 мaddә. Гражданның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү турыдан-туры торак пункт халкы тарафыннан жирле референдумда (гражданны җыенында) гражданның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр жирлектә яшәүчеләрнең ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль хокукый акты кабул итү (чыгару) таләп ителсә, жирлек советы яки жирлек башлыгы, аларның компетенциясенә әлегә акты кабул итү (чыгару) керә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукый акты әзерләү һәм (яки) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Бу вакыт өч айдан артмаска тиеш.

3. Гражданның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый акты чыгару срогын бозу жирлек башлыгын кирә алу өчен нигез булып тора.

76 мaddә. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләргә үтәү өчен түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) торак пункт Советы торак пункт Советы карарлары;

2) жирлек башлыгы жирлек башлыгының карарлары һәм боерыклары, жирлек Советы карарлары һәм боерыклары, жирлек башкарма комитеты карарлары һәм боерыклары.

2. Жирле үзидарәнең башка вазифаи затлары әлеге Уставта, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль хокукый актларда билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә боерыклар һәм боерыклар чыгаралар.

77 маддә. Муниципаль хокукый актлар әзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территорияль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, Татарстан Республикасы Ютазы районы прокуроры, шулай ук аны алып бару мәсьәләләре буенча контроль-хисап органы кертә ала.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушылган документларның исемлеге һәм формасы жирлек Советы Регламенты һәм жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Жирлекләрнең муниципаль норматив хокукый актлары проектлары, муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган эшқуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен мәжбүри таләпләрне, инвестицион эшчәнлек субъектлары өчен бурычларны билгеләүче яки үзгәртүче, тиешле муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары тарафыннан муниципаль норматив Татарстан Республикасы Законы нигезендә хокукый актлар белән:

1) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, гамәлдән чыгаручы жирлек Советының норматив хокукый актлары проектлары;

2) жирлек Советының бюджет хокук мөнәсәбәтләрен көйләүче норматив хокукый актлары проектлары.

3) Гадәттән тыш хәлләр режимнары гамәлдә булган чорда табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү максатларында эшләнгән норматив хокукый актлар проектлары.

4. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының жайлау йогынтысын бәяләү эшқуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертүче яисә аларны кертүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне, шулай ук эшқуарлык һәм башка икътисадый эшчәнлек субъектлары һәм жирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне ачыклау максатында үткәрелә.

78 маддә. Торак пункт Советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, жирлек уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәләргә тиешле кагыйдәләрне билгеләүче карарлар, жирлек башлыгын отставкага жибәрү турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек советының жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерүне, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан жирлек Советы карарлары жирлек башлыгы инициативасы буенча яки аның нәтижәсе булганда гына жирлек Советы каравына кертеләргә мөмкин. Күрсәтелгән нәтижә аларга жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарларына жирлек башлыгы аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә игълан итә.

79 маддә. Жирлек башлыгының хокукий актлары

Жирлек башлыгы законнарда, жирлекнең әлеге Уставында, жирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм боерыклар, шулай ук жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук жирлекнең башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча боерыклар чыгара.

Жирлек башлыгы 2003 елның 6 октябрдәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законга, башка федераль законнарга ярашлы рәвештә, аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча хокукий актлар чыгара.

80 маддә. Муниципаль хокукий актларны бастырып чыгару (игълан итү) һәм аларның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары, әгәр законнарда яки карарның үзендә башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек башлыгы тарафыннан имзаланганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Жирлек советының салымнар һәм җыямнар турындагы хокукий актлары Россия Федерациясе Салым кодексына ярашлы рәвештә үз көченә керә.

Жирлек Советының жирлек уставын кабул итү яки әлеге уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлыгының, Жирле үзидарәнең башка вазифаи затларының хокукий актлары, әгәр актлар белән башкасы билгеләнмәгән булса, алар имзаланган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль норматив хокукий актлар, кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, нигез салучы булып торган оешмаларның хокукий статусын билгеләүче, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләр рәсми рәвештә басылып чыкканнан соң (халыкка игълан ителгәннән соң) үз көченә керә.

Муниципаль хокукий актларны һәм жирле үзидарә органнары килешүләрен рәсми рәвештә бастырып чыгару өчен челтәр басмасы кулланыла. Муниципаль хокукий актының тулы тексты рәсми челтәр басмасында басылган очракта, аның күләмле график һәм таблицалы кушымталары басма басмада китерелмәскә мөмкин.

4. Һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары булырга тиеш: аның исеме, имзалану датасы (жирлек Советы кабул иткән хокукий актлар өчен шулай ук жирлек Советы кабул иткән дата), теркәлү номеры, хокукий актка кул куйган вазифаи затның исеме.

5. Жирлек Советының жирлек бюджеты турындагы карарлары, хисап турында, аны үтәү турында, жирле салымнар һәм җыямнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар, муниципаль хокукий актлардан яисә федераль закон белән чикләнгән мәгълүматлар булган аерым нигезләмәләрдән тыш, алар имзаланган көннән алып җиде көн эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (игълан ителергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу, чикләргә үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору, жирлек башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча тавыш бирү турында нормага туры килмәгән хокукий актлар һәм законнарга ярашлы рәвештә башка актлар мәҗбүри рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Закон яки әлеге Устав нигезендә рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган нормага каршы муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яки жирле үзидарә вазифаи затлары карары буенча бастырылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Бастыру (халыкка чыгару) вакытында муниципаль хокукый актының реквизиитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны һәм жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләрне рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү):

-Урыссу авылы, М. Зәкиев урамы, 47 йорт, Урыссу авылы, М. Зәкиев урамы, 19 (Урыссу АМЙ); Салкын Чишмә авылы, Фрунзе урамы, 4а (Салкын Чишмә АК); Урал авылы, Урал урамы, 3а йорт; Ак Чишмә авылы, 24 нче йорт янында; адресы буенча торак пунктлар территориясендә махсус мәгълүмати стендларда жирле үзидарә органнары арасында төзелгән хокукый акт һәм килешүләр текстын урнаштыру;

-Ютазы таңы («Ютазинская новь») челтәр басмасында жирле үзидарә органнары арасында төзелгән хокукый акт һәм килешүләр текстын веб-адрес буенча урнаштыру: <http://yutazy.ru> (ЭЛ ФС77-47613 ММЧны теркәү турында таныклык 07.12.2011);

-Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында «Рәсми Татарстан» дөүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының Бердәм «Рәсми Татарстан "Порталында" Интернет " мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә жирле үзидарә органнары арасында төзелгән хокукый акт һәм килешүләр текстын урнаштыру: <http://jutaza.tatarstan.ru/>;

- Хокукый акт текстын һәм жирле үзидарә органнары арасында төзелгән килешүләрне челтәр басмасында урнаштыру Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматының рәсми порталы Хокукый мәгълүмат рәсми порталлары веб-адрес буенча: <http://pravo.tatarstan.ru> (ЭЛ массакуләм мәгълүмат чараларын теркәү турында таныклык № ФС77-60244 от 17.12.2014);

- Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар челтәр басмасында жирле үзидарә органнары арасында төзелгән хокукый акт һәм килешүләр текстын веб-адрес буенча урнаштыру: <http://pravo-minjust.ru>, <http://право-минюст.рф> (ЭЛ ММЧны теркәү турында таныклык по ФС77-72471 05.03.2018).

10. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар, Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлар регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары тарафыннан Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән төртиптә башкарыла.

81 маддә. Муниципаль хокукый актларны гамәлдән чыгару һәм аларның гамәлдә булуын туктату

1. Муниципаль хокукый актлар 2003 елның 6 октябрәндәге "Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында"гы 131-ФЗ санлы Федераль закон нигезендә жирле үзидарә органнары яисә жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар бетерелгән яисә күрсәтелгән органнар яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәртелгән очракта гамәлдән чыгарылырга яисә аларның гамәлдә булуы туктатылырга мөмкин - муниципаль хокукый актыны гамәлдән чыгару яки туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актыны кабул итү (чыгару) жирле үзидарә органнары яки жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан, шулай ук суд тарафыннан каралган; ә жирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә

ашыруны жайга салучы өлөшөндө - Россия Федерациясе дөүлөт хакимияте органнары тарафыннан.

2. Норматив характерда булмаган муниципаль хокукый актның гамөлдө булуы аны кабул иткөн (чыгарган) жирле үзидарэ органы яки жирлекнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вөкалөтле вөкилнең Россия Федерациясе Эшкуарлар хокукларын яклау буенча вөкалөтле вөкиллөр турында Россия Федерациясе законнары нигезендө бирелгән тиешле күрсөтмөсен алган очракта кичекмөстөн туктатыла. Алынган күрсөтмөнөң үтөлөшө турында жирлекнең башкарма комитеты яки жирлекнең жирле үзидарэсе вазыйфаи затлары Россия Федерациясе Президенты каршындагы Эшмөкөрлөр хокукларын яклау буенча вөкалөтле вөкилгө өч көн эчендө, э жирлек Советы алар карар кабул иткөн көннөн соң өч көннөн дө соңга калмыйча хөбөр итөргө тиеш.

3. Жирлек статусын билгелөү турында Татарстан Республикасы законы карары буенча жирлек статусын билгелөү турында Татарстан Республикасының яңа законы үз көченө кергәнче гамөлдө түгел дип тану суд карары законлы көченө кергәнче кабул ителгән жирлекнең муниципаль хокукый актларын суд тэртибендө гамөлдө түгел дип тану өчен яки өлеге муниципаль хокукый актларны гамөлдөн чыгару өчен нигез була алмый.

Глава XII. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОСНОВА ПОСЕЛЕНИЯ

82 маддө. Торак пунктның икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектө булган милек, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тэшкил итө.

83 маддө. Жирлекнең муниципаль милке

1. Торак пункт милкендө булырга мөмкин:

1) жирлек уставында билгелөнгән жирле эһәмияттөге мәсьөлөлөрне хөл итү өчен билгелөнгән милек;

2) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгелөнгән очрактарда жирлекнең жирле үзидарэ органнарына тапшырылган аерым дөүлөт вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру өчен билгелөнгән мөлкөт, шулай ук жирлекнең жирле үзидарэ органнарының аерым вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру өчен билгелөнгән мөлкөт, ул 2003 елның 06 октябрөндөге «Оешманың гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 15 маддөсендөге 4 өлөшөндө каралган тэртиптө тапшырылган Россия Федерациясендө жирле үзидарэ";

3) жирлек Советының норматив хокукый актларына ярашлы рөвөштө жирле үзидарэ органнары һәм жирле үзидарэ вазифаи затлары, муниципаль хөзмөткөрлөр, муниципаль предприятиялөр һәм учреждениелөр хөзмөткөрлөре эшчөнлеген тээмин итү өчен билгелөнгән милек;

4) мәсьөлөлөрне хөл итү өчен кирөкле милек, жирле үзидарэ органнарына федераль законнар белән бирелгән һәм жирле эһәмияттөге мәсьөлөлөргө кертелмөгән хөл итү хокукы;

5) 2003 елның 06 октябрөндөге «Россия Федерациясендө жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 17 маддөсендөге 1 һәм 1.1 өлөшлөрөнө ярашлы рөвөштө жирле эһәмияттөге мәсьөлөлөрне хөл итү вөкалөтлөрөн гамөлгө ашыру өчен билгелөнгән мөлкөт, шулай ук 14 маддөсенөң 3 һәм 4 өлөшлөрөнө ярашлы рөвөштө жирле эһәмияттөге мәсьөлөлөрне хөл итү өчен билгелөнгән мөлкөт.

2. Торак пунктта өлеге статьяның 1 өлөшө талөплөрөнө туры килмөгән милеккө милек хокукы барлыкка килгән очракта, күрсөтелгән милек үзгөртеп профильлөштерелөргө

(милекнең максатчан билгеләнеше үзгәрергә) яки читләштерелергә тиеш. Мондый милекне читләштерү тәртибе һәм вакыты Федераль закон белән билгеләнә.

84 маддә. Жирлекнең муниципаль милке белән идарә итү, файдалану һәм аның белән идарә итү

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актларына ярашлы рәвештә муниципаль милеккә мөстәкыйль ия булалар, файдаланалар һәм алар белән идарә итәләр.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары муниципаль милекне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дөүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштерергә, башка килешүләр төзергә хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнары муниципаль милек реестрын Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән тәртиптә алып баралар.

85 маддә. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнарға ярашлы рәвештә жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль милекне кулланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән керемнәр авыл жирлегенә бюджетына керә.

86 маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Торак пункт әлегә уставта билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдырырга, үзгәртеп корырга һәм бетерергә, жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен кирәкле хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән муниципаль-ара жәмгыятьләрен булдыруда катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата оештыручының функцияләрен һәм вәкаләтләрен жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлегә предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфасыннан азат итә, аларның эшчәнлегенә турында хисапларны жирлек Уставында каралган тәртиптә тыңлый.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләренә йөкләмәләре буенча субсидияле жавап бирәләр һәм федераль закон белән билгеләнгән очрақларда һәм тәртиптә аларның үтөлешен тәэмин итәләр.

87 маддә. Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарэ органнарының муниципаль милектэ булмаган предприятиелэр, учреждениелэр, оешмалар, шулай ук физик затлар белэн мөнәсәбәтләре, әгәр законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

XIII бүлек. ТОРАК ПУНКТНЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

88 маддә. Торак пункт бюджеты

1. Торак пунктның үз бюджеты бар.
2. Жирлек бюджеты жирлек советының муниципаль хокукый акты формасында эшләнә һәм раслана.
3. Жирлек бюджетында жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү буенча жирлекнең жирле үзидарэ органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән керемнәр һәм жирлекнең жирле үзидарэ органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр хисабына жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.
4. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм аларга ярашлы рәвештә Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында кабул ителә торган тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисаплар тапшыралар.

89 маддә. Инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс һәм башка тәэмин итү

1. 2003 елның 6 октябрәндәге «Россия Федерациясендә жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 26.1 маддәсендә каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәэмин итү чыганагы булып инициатив проектларны гамәлгә ашыруга каралган бюджет ассигнованиеләре тора, алар инициатив түләүләр һәм (яки) бюджетара түләүләр күләмнәрен исәпкә алып формалаштырыла Татарстан Республикасы бюджетыннан шәһәр жирлегенең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында бирелгән трансфертлар.
2. Инициативалы түләүләр дип гражданнарның, шәхси эшмәкәрләрнең һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә оешкан юридик затларның акчалары аңлатыла, алар ирекле нигездә түләнә һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетка конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында кертелә.
3. Әгәр инициатива проекты гамәлгә ашырылмаган булса, инициатива түләүләре аларны жирле бюджетка күчәргән кешеләргә (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Инициатив проектны гамәлгә ашыру нәтижәләре буенча инициатив проектны гамәлгә ашыру максатларында кулланылмаган инициатив түләүләр калдыгы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр аларны жирле бюджетка күчәргән кешеләргә (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиеш. Аларны жирле бюджетка күчәргән затларга (шул исәптән оешмаларга) кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кайтару тәртибе шәһәр жирлеге Советы карары белән билгеләнә.
4. Инициатив проектларны гамәлгә ашыру шулай ук кызыксынучы затларның ирекле милек һәм (яки) хезмәт катнашуы формасында тәэмин ителергә мөмкин.

90 маддә. Торак пунктта бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәләшен контрольдә тоту жирле үзидарэ органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Жирлек

бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясе Бюджет кодексы, федераль законнар һәм аларга ярашлы рәвештә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек бюджетын раслау турында жирлек Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, жирлек бюджеты үтәлеше барышы һәм жирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында квартал саен белешмәләр, аларны акчалата тотуга чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чоры) төзелә һәм раслана.

4. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында жирлекнең социаль-икътисади үсеше фаразы нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав нигезендә жирлек башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектының төзү:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәте таләпләрен) билгеләүче Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Жыенына юлнамасы нигезләмәләре;

Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Татарстан Республикасы Рәисенең юлнамасы;

бюджет сәясәтенең төп юнәлешләре һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

социаль-икътисади үсеш фаразлары;

бюджет прогнозы (бюджет прогнозы проекты, бюджет прогнозы үзгәрешләре проекты) озак вакытлы чорга;

муниципаль программаларда (муниципаль программалар проектларында, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларында).

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карарда «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы» муниципаль берәмлеге бюджетының төп характеристикалары булырга тиеш, аларга жирлек бюджеты керемнәренең гомуми күләме, жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләме, жирлек бюджеты дефициты, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы тарафыннан билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

8. Жирлек бюджеты турында карар белән:

- жирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлеге;

- жирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганаclarының Баш администраторлары Исемлеге;

- чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) яки бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары муниципаль программалары һәм программалы булмаган эшчәнлек юнәлешләре), чыгым төрләренең төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яки) максатчан статьялары (муниципаль программалар һәм программалы булмаган эшчәнлек юнәлешләре), төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарын классификацияләү чыгымнары төрләре, шулай ук бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, жирлек советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

жәмәгать норматив йөкләмәләрен үтәүгә юнәлтелгән бюджет ассигнованиеләренен гомуми күләме;

башка бюджетлардан алынган һәм (яки) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты расланган очракта шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарның гомуми күләме җирлек бюджеты чыгымнарының 2,5 процентыннан ким булмаган күләмдә (максатчан билгеләнешкә ия булган Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), план чорының икенче елына җирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменен 5 процентыннан ким булмаган күләмдә (җирлек бюджеты чыгымнарын исәпкә алмыйча), Россия Федерациясе бюджет системасының максатчан билгеләнештәге башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган);

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганаclarы;

Чираттагы финанс елыннан һәм һәр елдан соң киләсе елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге

- план чоры, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелгән;

- Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, җирлек советының муниципаль хокукый акты нигезендә билгеләнгән җирлек бюджетының башка күрсәткечләре.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлли һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлек бюджеты турында карар проекты белән бер үк вакытта җирлек Советына:

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына җирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында торак пунктның социаль-иқтисади үсешенә алдан йомгаклары һәм агымдагы финанс елында торак пунктның социаль - иқтисади үсешенә көтелгән йомгаклары;

-Чираттагы финанс елына һәм план чорына торак пунктның социаль-иқтисади үсешен фаразлау;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына торак пунктның тупланма бюджетының төп характеристикаларын (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты (профициты) фаразлау;

- җирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикасы (методика проектлары) һәм исәп-хисаплары;

муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яки) муниципаль тышкы бурычның югары чиге Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан (Чираттагы финанс елыннан)соң киләсе елның 1 гыйнварына булган хәл буенча;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелгән үтәлешен бәяләү;

- Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары керемнәре чыганаclarы реестрлары;

башка документлар һәм материаллар.

Бюджет ассигнованиеләрен муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программа булмаган юнәлешләре буенча бүлү бюджеты турында карар белән расланган очракта, бюджет турында карар проектына муниципаль программаларның паспортлары тапшырыла.

Әгәр бюджет турында карар проекты бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү кушымтасын үз эченә алмаса, бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү кушымтасы бюджет турында карар проектына аңлатма язуына кушымталар составына кертелә.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

12. Жирлекнең башкарма комитеты жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча кертә.

13. Жирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе, жирлек советының Муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән, Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турында карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

14. Жирлек бюджеты турында Карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) жирлек бюджеты турында карарда башкасы каралмаган булса.

Жирлек бюджеты турында карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка чыгарылырга) тиеш.

15. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслы булуын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, Муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарның һәм Татарстан Республикасы законнарының үтәлешен тәэмин итә.

16. Торак пункт бюджеты керемнәре Россия Федерациясе бюджет законнарына, салымнар һәм жыемнар турында законнарга һәм башка мәжбүри түләүләр турында законнарга ярашлы рәвештә формалаштырыла.

17. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда башкарыла.

18. Жирлек бюджетының федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очрактардан тыш, рөхсәт ителми.

19. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә башкарыла.

91 маддә. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен сатып алулар

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу 2014 елның 5 апрелендәге «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында»гы 44-ФЗ санлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу жирле бюджет акчалары хисабына башкарыла.

92 маддә. Торак пункт гражданның үзара салым салу чаралары

1. Гражданның үз-үзләренә салым салу чаралары дип гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләргә хәл итү өчен бер тапкыр түләүләргә аңлатыла. Гражданның үзара салым тәртибендә түләүләргә күләме муниципаль берәмлекнең (жирлек составына керүче торак пунктның (яисә аның территориясенә бер өлеш) барлык халкы өчен абсолют зурлыкта тигез итеп билгеләнә, муниципаль берәмлекнең (жирлек составына керүче торак пунктның (яисә аның территориясенә бер өлеш) гомуми санының 30 процентыннан артмаса тиеш булган һәм алар өчен түләүләргә күләме киметелгән мөмкин булган гражданның аерым категорияләреннән тыш.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның бер тапкыр түләүләргә кергән һәм куллану мәсьәләләргә жирле референдумда, ә 2003 елның 6 октябрендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсенә 1 өлешендә 4.1 пунктнда каралган очракларда гражданинны жыенында хәл ителә.

3. Жирле референдумда гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләргә жыю турындагы карар басылып чыккан жирлекнең башкарма комитеты:

- гражданның үзара салым акчаларын туплау өчен торак пункт (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия банкы учреждениесендә махсус счет ача;
- референдум карарында каралган эшләргә башкаруны оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә жирлек халкы алдында аларның үтәлеше турында хисап бирә.

4. Гражданның үзара салым акчалары жирлек бюджетының үз керемнәренә карый.

93 маддә. Торак пунктның муниципаль үзләштерүләргә

1. Торак пункт муниципаль бурычларны, шул исәптән муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә чыгару юлы белән, Россия Федерациясә Бюджет кодексына һәм торак пунктның әлеге уставына ярашлы рәвештә башкаруга хокуклы.

2. Муниципаль үзләштерүләргә жирлек исемнән гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясә Бюджет кодексына ярашлы рәвештә жирлекнең башкарма комитетына карый.

94 маддә. Жирлекнең жирле бюджеты үтәлеше

1. Жирле бюджет Россия Федерациясә Бюджет кодексына ярашлы рәвештә башкарыла.

2. Жирлек бюджеты касса бердәмлегә һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджеты үтәлешенә касса хезмәтә күрсәтү, жирлек бюджеты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясә һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

4. Жирлек бюджетының үтәлеше жирлекнең жыелма бюджет рәсеме һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

95 маддә. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисап

1. Жирлекнең бюджет хисабы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисабы жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисабы нигезендә төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек Советына тапшырылганчы жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисап тышкы тикшерүгә дучар ителә, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка нәтижә әзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү жирлекнең контроль-хисап органы яки жирлек Советы тарафыннан жирлек советы билгеләгән тәртиптә, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып башкарыла.

5. Жирлекнең башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап тапшыра. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка нәтижә әзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисабын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка нәтижә финанс контроле органы тарафыннан бер үк вакытта жирлекнең башкарма комитетына жиберелә.

7. Ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча жирлекнең башкарма комитеты жирлек советына хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турында карар проекты, жирлек бюджеты үтөлеше турында башка бюджет хисабы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушымтасы белән жирлек Советының хисап финанс елында жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисабын тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапны кире каккан очракта, ул мәгълүматны дәрәс чагылдырмау яки тулы булмаган фактларны бетерү һәм 1 айдан да артмаган вакытка кабат тапшыру өчен кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турында карар белән жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап раслана, анда керемнәрнең, чыгымнарның һәм жирлек бюджеты дефицитының гомуми суммасы күрсәтелә.

Жирлек Советының хисап финанс елы өчен жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча бюджет керемнәре;

бюджет чыгымнары тиешле бюджет чыгымнарының ведомство структурасы буенча;

бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет чыгымнары;

бюджет дефицитын финанслау чыганакларын классификацияләү кодлары буенча бюджет дефицитын финанслау чыганаклары.

96 маддә. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы хокукый актларның, жирлек бюджетыннан физик затларга башка түләүләр буенча ачык норматив йөкләмәләренә һәм йөкләмәләренә билгеләүче хокукый актларның нигезләмәләрен үтәүне тәэмин итү, шулай ук муниципаль контрактлар шартларын, бюджеттан акча бирү турында килешүләренә (килешүләренә) үтәү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, алдан һәм аннан соңгысына бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле-жирлекнең Контроль-хисап органы контроль эшчәнлеге.

3. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә Эчке муниципаль финанс контроле муниципаль финанс контроле органнарының контроль эшчәнлеге булып тора.

4. Алдан контроль Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү процессында бюджет бозуларын кисәтү һәм туктату максатларында башкарыла.

5. Алга таба контроль Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларын үтәү нәтижәләре буенча аларның законлы үтәлешен, исәп-хисапның һәм хисапның дәрәҗәсен билгеләү максатыннан башкарыла.

XIV БҮЛЕК. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

97 мaddә. Жирлек Уставы проектыን әзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан жирлек Советына кертелгән мөмкин.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты әзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелгән мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, жирлек Уставына үзгәрешләр кертү турында жирлек Советы карары проекты жирлек уставын кабул итү, жирлек уставына үзгәрешләр кертү турындагы мәсьәлә каралганчы 30 көннән дә соңга калмыйча, жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән әлеге Устав проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртибен, жирлек Советының күрсәтелгән карары проекты, шулай ук гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелгән) тиеш.

Жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәргә исәпкә алу тәртибен, шулай ук жирлек уставына әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе яки Татарстан Республикасы законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очракта гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми.

4. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары буенча жирлек Советы утырышында әлеге Уставка үзгәрешләр Уставта беркетелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм аларны хәл итү буенча вәкаләтләргә Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатыннан гына кертелгән очраклардан тыш, әлеге Уставка ярашлы рәвештә ачык тыңлаулар үткәрелә.

98 мaddә. Жирлек Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты карау жирлек Советы Регламентына ярашлы рәвештә кимендә ике укылышта башкарыла.

2. Жирлек уставы проекты, әлеге уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң, әлеге проект беренче укылышта жирлек башлыгы

тарафыннан җирлек Советы депутатларына, хокук булдыру инициативасы хокукының башка субъектларына тәзәтмәләр кертү өчен җибәрелә.

3. Җирлек уставы, җирлек Советы карары уставка үзгәрешләр кертү турында җирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлешә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

99 маддә. Җирлек Уставының, әлегә Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарның үз көченә керү тәртибе

1. Җирлек уставы, җирлек советының әлегә уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, җирлек башлыгы тарафыннан федераль закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвә өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органына җибәрелә.

2. Җирлек уставы, җирлек советының әлегә Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвеннән соң рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка җиткерелгә) тиеш һәм алар рәсми рәвештә Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнарының Бердәм «Рәсми Татарстан» порталы составында «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә веб-адресы: <http://jutaza.tatarstan.ru/>, челтәр басмасында Татарстан Республикасы Хокукый мәгълүматының рәсми порталы Хокукый мәгълүмат рәсми веб-адрес буенча порталлар: <http://pravo.tatarstan.ru> (ЭЛ ММЧны теркәү турында таныклык по ФС77-60244 от 17.12.2014), Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар челтәр басмасында веб-адрес буенча: <http://pravo-minjust.ru>, <http://право-минюст.рф> (ЭЛ ММЧны теркәү турында таныклык по ФС77-72471 05.03.2018). Җирлек башлыгы теркәлгән муниципаль берәмлек уставын, җирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акты муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимиятнең вәкаләтле органы территорияль органыннан муниципаль берәмлек уставы турында мәгълүматларны кертү турында хәбәрнамә, муниципаль хокукый акт җирлек Уставына Муниципаль берәмлекләр уставларының дәүләт реестрына үзгәрешләр кертү турында кергәннән соң җиде көн эчендә бастырып чыгарырга (халыкка җиткерелгә) тиеш Россия Федерациясе субъекты оешмалары, 2005 елның 21 июлендәге «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәвә турында»гы 97-ФЗ санлы Федераль законның 4 маддәсенә 6 өлешендә каралган.

3. Муниципаль берәмлек Уставына кертелгән һәм җирле үзидарә органнары структурасын үзгәртүче үзгәрешләр һәм өстәмәләр, җирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләрне аеру (муниципаль берәмлек уставын федераль законнарга туры китерү очрактарыннан тыш, шулай ук вәкаләтләрне, вәкаләтләр срогын, җирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи затларын сайлау тәртибен үзгәртүдән тыш), җирлек Советы вәкаләтләре срогы тәмамланганнан соң үз көченә керә, муниципаль берәмлек уставына күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт кабул иткән.

Җирлек халкының саны арту яки кими бару сәбәпле, җирлек Советы депутатлары санын арттыручы яки киметүче үзгәрешләр күрсәтелгән үзгәрешләрне кертү турында муниципаль норматив хокукый акт кабул иткән җирлек Советының вәкаләтләре срогы тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Әлегә Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый акт белән кертелә, ул рәсмиләштерелгә мөмкин:

1) җирлек Советы (гражданның җыены) карары белән, җирлек башлыгы, җирлек Советы (гражданның җыены) рәисе вәкаләтләр башкаручы тарафыннан имзаланган;

2) совет (гражданнар жыены) кабул иткән һәм жирлек башлыгы тарафыннан имзаланган аерым норматив хокукий акт. Бу очракта әлеге хокукий актта Советның (гражданнар Жыенының) аны кабул итү турындагы карарына реквизитлар куела. Советның (гражданнар Жыенының) мондый карарына күчеш положениеләрен һәм (яки) торак пункт Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләрнең үз көченә керүе турындагы нормаларны кертү рәхсәт ителми

5. Жирлек уставына кертелгәннең һәм жирлекнең контроле органын булдырыны күз тоткан үзгәрешләрләр һәм өстәмәләр әлеге мәкаләләре 2 пунктында каралгантүртиптә үз көчән керә.

6. Жирлек уставын Федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү әлеге закон актлары белән билгеләнгән срокта башкарыла. Әгәр федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән күрсәтелгән срок билгеләнмәгән булса, жирлек уставын Федераль законга туры китерү вакыты, Татарстан Республикасы законы белән тиешле федераль закон, Татарстан Республикасы Законы үз көченә кәргән датаны, жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм жәмәгать тыңлауларында фикер алышу Кирәклеген, аның буенча гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алуны, вакытлычалыкны исәпкә алып билгеләнә жирлек Советы утырышлары, мондый муниципаль хокукий актны дәүләт теркәве һәм рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка чыгару) вакыты, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

7. Жирлек Уставын яңа редакциядә муниципаль хокукий акт белән жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында язарга ярамый. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган жирлек уставы һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукий актлар жирлекнең яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчен югалткан дип таныла.